

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ

Н А К А З

№ 173 від 19.06.96
м.Київ

Зареєстровано в Міністерстві
юстиції України
24 липня 1996 р.
за № 379/1404

**Про затвердження Державних санітарних правил
планування та забудови населених пунктів**

{ Із змінами, внесеними згідно з Наказами
Міністерства охорони здоров'я
№ 362 ([z0908-07](#)) від 02.07.2007
№ 653 ([z0885-09](#)) від 31.08.2009 }

Відповідно до Закону України "Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення" ([4004-12](#)) **Н А К А З У Ю:**

1. Затвердити Державні санітарні правила планування та забудови населених пунктів, що додаються (розроблені вперше).

2. Всім міністерствам та відомствам, керівникам державних, кооперативних, колективних та приватних підприємств, організацій та установ незалежно від відомчого підпорядкування та форм власності, а також посадовим особам та громадянам України, інвесторам-громадянам інших держав прийняти указані правила до керівництва та виконання.

3. Заступникам головного державного санітарного лікаря України, головним державним санітарним лікарям Автономної Республіки Крим, областей, міст Києва і Севастополя, водного, залізничного, повітряного транспорту, водних басейнів, залізниць, Міністерства оборони України, Міністерства внутрішніх справ України, Державного комітету у справах охорони державного кордону України, Національної гвардії України, Служби безпеки України прийняти указані правила до керівництва та виконання.

4. Контроль за виконанням наказу залишаю за собою.

Головний державний санітарний лікар України,
перший заступник Міністра

В.Ф.Марієвський

Затверджено
наказом Міністерства охорони
здоров'я України від 19 червня
1996 р. № 173

**Державні санітарні правила
планування та забудови населених пунктів**

1. Загальні положення

1.1. Державні санітарні правила планування та забудови населених пунктів (далі - Правила) включають основні гігієнічні вимоги до планування і забудови як нових, так і існуючих міських

та сільських поселень України, їх санітарного упорядкування та оздоровлення.

Дотримання цих Правил повинно забезпечити найбільш сприятливі в гігієнічному відношенні умови життєдіяльності населення.

1.2. Ці Правила є обов'язковими для дотримання всіма державними, кооперативними, колективними та приватними підприємствами, організаціями та установами незалежно від відомчого підпорядкування та форм власності, а також посадовими особами та громадянами України, інвесторами-громадянами інших держав.

При вирішенні питань планування та забудови населених пунктів необхідно керуватися вимогами діючих будівельних норм і правил та інших інструктивно-методичних документів, узгоджених з Міністерством охорони здоров'я України, що використовуються для вказаних цілей.

1.3. Державний контроль за дотриманням вимог цих Правил здійснюється органами, установами та закладами державного санітарного нагляду України відповідно до діючого Положення про державний санітарний нагляд ([1109-99-п](#)).

Особи, винні у порушенні Правил, несуть відповідальність згідно зі статтею 80 Основ Законодавства України про охорону здоров'я ([2801-12](#)) та статтями 45-49 Закону України "Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення" ([4004-12](#)).

2. Вимоги до розміщення і проектування міських та сільських поселень

2.1. Розміщення, проектування та будівництво міських та сільських населених пунктів в цілому, окремих їх частин чи об'єктів здійснюються на основі регіональних схем розвитку і розміщення продуктивних сил, схем розселення, проектів і схем районного планування, генеральних планів міст, селищ міського типу, сільських населених пунктів, територіальних комплексних схем охорони природи та інших документів, що відображують стан навколишнього середовища та перспективи розвитку населених пунктів відповідно до Основ законодавства України про охорону здоров'я ([2801-12](#)), законів України "Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя" ([4004-12](#)), "Про основи містобудування" ([2780-12](#)), "Про охорону навколишнього природного середовища" ([1264-12](#)), "Про охорону атмосферного повітря" ([2707-12](#)), Земельного ([561-12](#)), Лісового ([3852-12](#)), Водного ([213/95-ВР](#)) кодексів та інших документів санітарного та природоохоронного законодавства.

2.2. Обов'язковому погодженню з органами, установами та закладами санепідслужби підлягають проектно-планувальні документи різних рівнів:

- генеральна схема розміщення та розвитку продуктивних сил України;
- генеральна схема розселення населення України;
- схеми розвитку та розміщення галузей народного господарства та галузей промисловості;
- схеми та проекти районного планування (регіону, області);
- схеми територіально-виробничих комплексів, курортних районів, територіальні комплексні схеми охорони природи;
- генеральні плани міст, сільських поселень; проекти розміщення будівництва; проекти приміських та курортних зон; проекти планування промислових зон та вузлів;
- проекти детального планування і забудови;
- проекти окремих будівель та споруд;
- схеми і проекти інженерного обладнання та благоустрою населених пунктів (водопостачання, каналізування, санітарної очистки та ін.);

2.3. При розгляді проектів планування та забудови міських та сільських поселень гігієнічній експертизі підлягають рішення щодо територіального, соціального, комунально-побутового, промислового розвитку населеного пункту, планувальної структури, функціонального зонування, інженерного забезпечення та інженерної підготовки території, інфраструктури, транспортного забезпечення, організації всіх видів відпочинку, раціонального використання природних ресурсів і охорони навколишнього середовища як на першу чергу, так і на розрахунковий та прогнозний строки.

2.4. При виборі земельних ділянок під будівництво, затвердженні норм проектування, проектів планування і забудови населених пунктів, введенні в експлуатацію житлових будинків, будівель культурно-побутового призначення, промислових та інших підприємств і споруд потрібен обов'язковий експертний висновок органів та установ санітарно-епідеміологічної служби за встановленою формою.

2.5. При виборі земельних ділянок під новий населений пункт або його розбудову вимагається оцінка умов, що мають гігієнічне значення:

- аналіз природно-кліматичних умов з комплексною оцінкою сонячної радіації, вологості, температурного та вітрового режиму на всій території, що підлягає забудові; оцінка потенційної здатності природного середовища до самоочищення;

- аналіз відповідності якості навколишнього середовища (атмосферне повітря, водні ресурси, ґрунт) гігієнічним нормативам;

- забезпечення радіаційної безпеки території для проживання населення на основі результатів дозиметричного та радіометричного досліджень ґрунту, рослинності, водних ресурсів та ін.;

- виявлення та оцінка природних та штучних біогеохімічних провінцій, що можуть несприятливо впливати на здоров'я населення;

- можливість організації централізованого водопостачання, каналізування, ефективного очищення та знешкодження промислових, господарсько-побутових та спеціальних відходів;

- особливості інженерної підготовки території та організації благоустрою, можливості створення системи озеленення міст і приміського зеленого поясу;

- забезпечення нормативної потреби населення в короткочасному та тривалому відпочинку;

- наявність резервних територій, які забезпечать перспективи розвитку населеного пункту з урахуванням прогнозу чисельності населення за межами розрахункового строку;

- забезпечення можливості формування планувальної структури та функціонального зонування території населеного пункту відповідно до містобудівних та гігієнічних вимог.

Перераховані вище дані повинен подавати замовник.

2.6. Населені пункти слід розташовувати на територіях, які відповідають основним гігієнічним вимогам, зі спокійним, малопересіченим рельєфом, що має схили, достатні для природного стоку атмосферних опадів (1-6%). Малоприсадибними в санітарно-гігієнічному відношенні є ділянки, що затоплюються, підтоплюються, мають високий рівень ґрунтових вод та нахил більше 30%.

Оцінку придатності території для розміщення населених пунктів, промислово-цивільного будівництва та місць масового відпочинку населення потрібно проводити відповідно до критеріїв, наведених у додатку N 1.

При невідповідності якості природних факторів (рельєф, метеорологічні умови, водні ресурси і т.ін.) містобудівним та санітарно-гігієнічним вимогам необхідно передбачати заходи щодо інженерної підготовки території відповідно до ДБН 360-92* "Містобудування. Планування і забудова міських і сільських поселень".

2.7. Кліматичні умови (температура повітря, вітровий режим, сонячна радіація і т.ін.) мають відповідати будівельним нормам та

правилам, оскільки вони визначають систему та вид забудови, що забезпечує оптимальні гігієнічні умови проживання населення (інсоляцію, провітрювання, захист від вітру та ін.).

У населених пунктах з незадовільними умовами самоочищення природного середовища (туманоутворення, низькі температурні інверсії і т.ін.) і високим потенціалом забруднення атмосфери забороняється розміщувати підприємства I та II класу небезпеки.

Критерії оцінки потенціалу забруднення атмосфери наведені в додатку N 2, потенціалу самоочищення водоймищ – у додатку N 3.

2.8. При розміщенні нових поселень поблизу водоймищ-охолоджувачів АЕС або інших великих енергетичних об'єктів необхідно передбачати планувальні заходи для виключення можливості штучного туманоутворення над житловою зоною.

3. Вимоги до планувальної організації та функціонального зонування території населеного пункту

3.1. Планувальна структура населеного пункту формується відповідно до його народногосподарського профілю та ролі в системі розселення (місто-центр, населені пункти переважно адміністративного, наукового, транспортного, промислового, сільськогосподарського, курортного, культурно-історичного профілю).

3.2. Основний гігієнічний принцип планувальної організації території нових поселень чи тих, що підлягають реконструкції, полягає у функціональному зонуванні, яке передбачає раціональне взаєморозміщення всіх елементів населеного пункту і забезпечує сприятливі умови життя, праці та відпочинку населення.

3.3. Функціональне зонування території населеного пункту здійснюється на основі комплексної оцінки природних ресурсів, аналізу розташування існуючих та перспективних підприємств з урахуванням їх спеціалізації, інженерно-будівельних умов містобудування, санітарно-гігієнічного стану території, наявності зовнішніх транспортних зв'язків, рекреаційних ресурсів та ін.

3.4. Відповідно до діючих будівельних норм та правил територія населеного пункту з урахуванням переважного функціонального використання поділяється на:

- сільбищну територію – для розміщення житлового фонду, громадських будівель та споруд, установ соціального, культурного та побутового призначення, внутрішньосільбищної вулично-дорожньої та транспортної мереж, зелених насаджень та місць громадського користування, окремих комунальних та промислових об'єктів, будівництво яких допускається поблизу житлової забудови;

- виробничу територію – для розміщення промислових підприємств і пов'язаних з ними об'єктів, комплексів наукових установ з дослідними виробництвами, комунально-складських об'єктів (баз, складів, гаражів, автопарків, трамвайних, тролейбусних депо і т.ін.), підприємств по виробництву та переробці сільськогосподарських продуктів, створення санітарно-захисних зон промислових підприємств, об'єктів зовнішнього транспорту, шляхів позаміського та приміського сполучення;

- ландшафтно-рекреаційну територію, що охоплює приміські ліси, лісопарки, лісозахисні смуги, водоймища, зони відпочинку та курортні зони, землі сільськогосподарського використання та інші, які разом з парками, садами, скверами, бульварами сільбищної території формують систему озеленення та оздоровчих зон.

У межах зазначених територій виділяються зони різного функціонального призначення – житлової забудови, громадських центрів, промислові, наукові, науково-виробничі, комунально-складські, зовнішнього транспорту, масового відпочинку, курортні (при наявності лікувальних ресурсів).

3.5. Підсобні господарства підприємств, організацій і установ, а також ділянки для колективних садів і городів повинні розташовуватись на приміській території, за межами

санітарно-захисних зон промислових, сільськогосподарських підприємств і споруд на відстані не менше 300 м від межі резервних територій для розміщення перспективного будівництва, передбаченого генпланом населеного пункту, зон санітарної охорони господарсько-питних водопроводів (I і II пояс), водоохоронних зон річок, водосховищ, а також від меж ділянок санаторно-курортних та оздоровчих установ.

3.6. Лікарняні містечка спеціального профілю (протитуберкульозні, психіатричні і т.ін.), будинки для інвалідів і людей похилого віку, призначені для перебування хворих і підопічних протягом тривалого часу слід розташовувати відокремлено, за межами населеного пункту в зеленій зоні не ближче 1000 м від межі житлової забудови, оздоровчих та санаторно-курортних установ.

4. Вимоги до розміщення та організації сельбищної території

4.1. Організація сельбищних територій населених пунктів повинна створити максимально сприятливі умови проживання населення з урахуванням нормативного забезпечення повним набором установ соціального, культурного та побутового обслуговування населення, додержання нормативних показників густоти населення на території житлових кварталів та районів, якості навколишнього середовища та мікроклімату, вимог до організації та благоустрою присадибних територій, транспортної та інженерної інфраструктури відповідно до діючих будівельних норм та правил, а також вимог цих Правил.

4.2. Розміщення житлово-громадських об'єктів, а також дачних поселень не допускається:

- у першому поясі зони санітарної охорони курортів і джерел водопостачання, межі яких установлюються відповідно до діючого законодавства;

- на ландшафтно-рекреаційних територіях, включаючи землі міських лісів, якщо об'єкти, що проектується, не призначені для відпочинку та спорту;

- на територіях інтенсивного забруднення хімічними, фізичними, в т.ч. радіаційними та біологічними, факторами до здійснення оздоровчих заходів, що забезпечать нормативну якість середовища, підтверджену відповідними дослідженнями;

- у водоохоронних зонах рік та інших поверхневих водоймищ;

- на територіях з щільністю радіоактивного забруднення ізотопами цезію понад 5 Ки/км², стронцію - понад 0,15 Ки/км², плутонію - понад 0,01 Ки/км², якщо за допомогою спеціальних методів неможливо понизити радіоактивне забруднення ділянки менше вказаних меж;

- на територіях закритих кладовищ та звалищ господарсько-побутових відходів, які повинні виключатись із зон забудови та використовуватись під озеленення (при піщаних ґрунтах, супісках та суглинках на 15-20 років, при глинистих ґрунтах - на 25-30 років після останнього поховання або закриття звалища).

4.3. У сельбищній зоні населеного пункту допускається розташування промислових підприємств, які не є джерелами викидів шкідливих речовин, не створюють шуму, вібрації, електромагнітних та іонізуючих випромінювань вище нормативних рівнів, що не потребують обладнання під'їздних залізничних шляхів, інтенсивного руху автомобільного транспорту (понад 40 автомобілів за добу). При цьому відстань до житлових будинків, ділянок дитячих дошкільних закладів, шкіл, закладів охорони здоров'я, відпочинку та фізкультурних споруд слід встановлювати за погодженням з органами державного санітарного нагляду, але не менше 50 м від межі території об'єкту.

4.4. Розміщення садибної забудови у містах повинно передбачатись переважно на вільних територіях, на ділянках реконструйованої забудови в межах міської зони, а також на резервних територіях приміських зон.

У районах садибної забудови слід передбачати озеленення, благоустрій та повне інженерне забезпечення території, а також обов'язкове забезпечення соціально-побутовими об'єктами повсякденного користування. При відсутності інженерних мереж міської (селищної) каналізації передбачати каналізування садиб на місцеві очисні споруди, що виконуються за затвердженим для регіону типовими проектами. Обладнання внутрішньодомової каналізації з відведенням побутових стоків у вигріб не допускається.

4.5. Планувальна організація території житлового району (кварталу) повинна забезпечувати в житлі та на території поблизу будинків сприятливий мікроклімат, нормативні акустичний та інсоляційний режими і рівні хімічного забруднення навколишнього середовища, питомі розміри вільних і озелених площ дворів, що відповідають будівельним нормам.

Розміщення житлових будинків з вбудованими та прибудованими приміщеннями громадського призначення допускається тільки по червоній лінії забудови. Окремі будівлі громадського призначення можуть бути розміщені на території житлової забудови тільки при узгодженні з органами державного санітарного нагляду та додержанні санітарно-гігієнічних вимог.

4.6. Розташування та орієнтація житлових та громадських будівель висотою 5 і більше поверхів повинні здійснюватись з урахуванням забезпечення нормативної тривалості інсоляції відповідно до "Санитарных норм и правил обеспечения инсоляцией жилых и общественных зданий и территории жилой застройки", а також норм освітлюваності відповідно до СНиП II-4-79 "Естественное и искусственное освещение".

В Україні тривалість інсоляції повинна становити для житлових приміщень та прирівнених до них будівель та дворів територій не менше 2,5 годин на день на період з 22 березня до 22 вересня.

Нормативна тривалість інсоляції повинна бути забезпечена: у житлових квартирах - не менше однієї житлової кімнати в одно-, дво-, трикімнатній квартирі і не менше двох житлових кімнат в чотирікімнатній квартирі, в спальнях гуртожитків і готелів (не менше 60% кімнат). Розташування та орієнтація основних функціональних приміщень дитячих дошкільних закладів, загальноосвітніх шкіл, шкіл-інтернатів, закладів охорони здоров'я і відпочинку повинні забезпечувати безперервну тригодинну тривалість інсоляції на добу. Нормативна тригодинна інсоляція повинна бути забезпечена на територіях дитячих гральних, спортивних майданчиків житлових будинків, дошкільних закладів, шкіл, спортивної зони та зони відпочинку.

4.7. Захист від надлишкової теплової дії інсоляції слід передбачати на території житлової забудови в III та IV кліматичних районах не менше, ніж для половини гральних майданчиків, місць розташування ігрових пристроїв, спортивних приладів, майданчиків для відпочинку та не менше, ніж для 2/3 тротуарів і пішохідних доріжок.

У житлових будинках, розташованих у вказаних районах, не дозволяється орієнтація квартир, при якій вікна житлових кімнат і нормованих приміщень громадських будівель виходять на один бік будинку, в межах сектора горизонту від 200 до 290°.

Заходи по обмеженню надлишкової теплової дії інсоляції не повинні порушувати нормативного природного освітлення приміщень.

4.8. Контроль за інсоляцією необхідно проводити при відводі ділянки під забудову і на подальших етапах проектування (проект детального планування житлового району, проект забудови житлового кварталу), а також при вирішенні всіх питань реконструкції та ущільнення забудови, в тому числі прибудови, надбудови, капітального ремонту і т.ін.

4.9. Для забезпечення сприятливого мікроклімату на території житлових груп (дворів) при необхідності слід передбачати планувальні прийоми, які забезпечують вітропилезахист та аерацію житлової території.

4.10. Дворові території мікрорайонів повинні бути озеленені відповідно до вимог державних стандартів, норм і правил, а також нормативно-правових актів у сфері містобудування, але не менше ніж площа смуги зелених насаджень шириною 5 м по периметру житлового будинку або відповідної площі озеленення на вільній від забудови території подвір'я, та забезпечувати різні види відпочинку та занять всіх груп населення, в тому числі майданчики для: { Абзац перший пункту 4.10 в редакції Наказу Міністерства охорони здоров'я N 653 ([z0885-09](#)) від 31.08.2009 }

- ігор дітей дошкільного і молодшого шкільного віку розміром не менше 0,7 кв.м/люд., які слід розміщувати на рівні землі території подвір'я на відстані не менше 12 м від вікон житлових і громадських будівель, внутрішньоквартальних проїздів та на відстані не менше 20 м від місць розміщення сміттєзбірників, короткочасних стоянок автотранспорту та відокремлювати по периметру смугою зелених насаджень шириною не менше 3 м; { Абзац другий пункту 4.10 в редакції Наказу Міністерства охорони здоров'я N 653 ([z0885-09](#)) від 31.08.2009 }

- занять фізкультурою та спортом розміром не менше 2 м²/люд. на відстані від житла - 10-40 м;

- відпочинку дорослого населення розміром не менше 0,1 м²/люд. на відстані 10 м від житлових та громадських будівель;

- господарського призначення (сушіння білизни, чистка речей, розміщення сміттєзбірників) з розрахунку не менше 0,3 м²/люд. на відстані не менше 20 м від житлових будівель та майданчиків для гри та відпочинку, для вигулу собак - на відстані 40 м;

- спеціального призначення (відкриті майданчики для короткочасних та гостьових стоянок автомобілів) з розрахунку 0,8 м²/люд. на відстані 10-50 м в залежності від місткості.

Майданчики повинні бути ізольовані від об'єктів обслуговування, господарських дворів, магістральних вулиць смугою зелених насаджень шириною не менше 1,5 м і не повинні бути прохідними для пішоходів та транзитного руху транспорту. { Абзац сьомий пункту 4.10 в редакції Наказу Міністерства охорони здоров'я N 653 ([z0885-09](#)) від 31.08.2009 }

4.11. Вимоги до системи обслуговування передбачають:

- достатню забезпеченість установами соціально-культурного, комунально-господарського, інженерно-транспортного обслуговування відповідно до державних будівельних норм;

- нормативну транспортно-пішохідну доступність установ повсякденного і періодичного обслуговування.

В умовах помірного клімату для більшості об'єктів повсякденного використання, відвідування яких пов'язане з перенесенням вантажів, слід рекомендувати гранично допустимий радіус пішохідної доступності - 300 м, для умов південних міст - 200 м.

4.12. Ділянки дитячих та лікувально-профілактичних установ не повинні безпосередньо прилягати до магістральних вулиць та промислово-складських зон.

4.13. При реконструкції житлової забудови, яка вже склалася, необхідне упорядкування територій відповідно до гігієнічних вимог та норм (інсоляції, освітленості, забезпеченості об'єктами соціально-культурного та т.ін.).

Реконструкція житлової забудови повинна проводитись за погодженням з органами санепідслужби.

5. Вимоги до розташування та організації виробничої території

5.1. До складу виробничої території входять: промислова, комунально-складська, науково-виробнича зони, споруди зовнішнього транспорту та міської вулично-дорожньої мережі. Розміщення вказаних зон визначається містобудівними і санітарно-гігієнічними нормами відповідно до санітарної класифікації підприємств, профілізації населеного пункту, особливостей місцевих умов і т.ін.

У великих, крупних та найкрупніших містах допускається створення декількох промислових зон, а також сельбищно-промислових районів з обов'язковим відокремленням в самостійний промвузол групи харчових підприємств та підприємств по переробці сільськогосподарської продукції, продовольчих складів, зерно- та овочесховищ, холодильників і т.ін.

У селищах міського типу, малих і середніх містах слід формувати одну промислову зону багатофункціонального призначення.

5.2. У промисловій зоні підприємства слід розташовувати у складі промислових вузлів, групуючи їх за санітарними і технологічними ознаками з урахуванням класу небезпеки, щоб виключити можливість несприятливого впливу підприємства вищого класу небезпеки на працюючих, технологічні процеси, сировину чи продукцію іншого підприємства нижчого класу небезпеки, а також на здоров'я і умови життя населення. Крім того, необхідно враховувати комплексний вплив на навколишнє середовище всіх підприємств, які входять в промвузол.

Доцільно здійснювати раціональне групування підприємств суміжних галузей у вигляді смуг з забезпеченням безперервної наскрізної технології, кооперування допоміжних виробництв, інженерно-технологічних, транспортних, комунально-складських та культурно-побутових споруд.

У промислові вузли, райони, до складу яких входять підприємства I та II класу небезпеки, не припускається включати підприємства харчової, легкої, хіміко-фармацевтичної промисловості, об'єкти по переробці сільгосппродукції, продовольчі склади, зерно та овочесховища, холодильники і т.ін.

5.3. Промислові підприємства (вузли) слід розташовувати на підвишених ділянках з добрим природним провітрюванням, з підвітряного боку відносно сельбищної території. При цьому слід орієнтуватися на середньорічну та сезонну (літню, зимову) розу вітрів.

На територіях з гірським, передгірним та горбистим рельєфом житлову та виробничу зони доцільно розташовувати по різні боки водорозділу. Не допускається розташування промислової зони між водним об'єктом та сельбищною територією, а також вище за течією ріки по відношенню до житлового району або рекреаційної зони.

5.4. Промислові, сільськогосподарські та інші об'єкти, що є джерелами забруднення навколишнього середовища хімічними, фізичними та біологічними факторами, при неможливості створення безвідходних технологій повинні відокремлюватись від житлової забудови санітарно-захисними зонами.

Санітарно-захисну зону слід встановлювати від джерел шкідливості до межі житлової забудови, ділянок громадських установ, будинків і споруд, в тому числі дитячих, навчальних, лікувально-профілактичних установ, закладів соціального забезпечення, спортивних споруд та ін., а також територій парків, садів, скверів та інших об'єктів зеленого будівництва загального користування, ділянок оздоровчих та фізкультурно-спортивних установ, місць відпочинку, садівницьких товариств та інших, прирівняних до них об'єктів, в тому числі:

- для підприємств з технологічними процесами, які є джерелами забруднення атмосферного повітря шкідливими, із неприємним запахом хімічними речовинами та біологічними факторами, безпосередньо від джерел забруднення атмосфери організованими викидами (через труби, шахти) або неорганізованими викидами (через ліхтарі будівель, димлячі і паруючі поверхні технологічних установок та інших споруд тощо), а також від місць розвантаження сировини, промпродуктів або відкритих складів;

- для підприємств з технологічними процесами, які є джерелами шуму, ультразвуку, вібрації, статичної електрики, електромагнітних та іонізуючих випромінювань та інших шкідливих факторів - від будівель, споруд та майданчиків, де встановлено обладнання (агрегати, механізми), що створює ці шкідливості;

- для теплових електростанцій, промислових та опалювальних котелень - від димарів та місць зберігання і підготовки палива, джерел шуму;

- для санітарно-технічних споруд та установок комунального призначення, а також сільськогосподарських підприємств та об'єктів - від межі об'єкта.

На зовнішній межі санітарно-захисної зони, зверненої до житлової забудови, концентрації та рівні шкідливих факторів не повинні перевищувати їх гігієнічні нормативи (ГДК, ГДР), на межі курортно-рекреаційної зони - 0,8 від значення нормативу.

Територія санітарно-захисної зони не повинна розглядатись як резерв розширення підприємств, сільбищної території і прирівняних до них об'єктів.

5.5. Розміри санітарно-захисних зон для промислових підприємств та інших об'єктів, що є джерелами виробничих шкідливостей, слід встановлювати відповідно до діючих санітарних норм їх розміщення при підтвердженні достатності розмірів цих зон за "Методикою расчета концентраций в атмосферном воздухе вредных веществ, содержащихся в выбросах предприятий" ОНД-86, розрахунками рівнів шуму та електромагнітних випромінювань з урахуванням реальної санітарної ситуації (фонового забруднення, особливостей рельєфу, метеоумов, рози вітрів та ін.), а також даних лабораторних досліджень щодо аналогічних діючих підприємств та об'єктів.

У тих випадках, коли розрахунками не підтверджується розмір нормативної санітарно-захисної зони або неможлива її організація в конкретних умовах, необхідно приймати рішення про зміну технології виробництва, що передбачає зниження викидів шкідливих речовин в атмосферу, його перепрофілювання або закриття.

5.6. Основою для встановлення санітарно-захисних зон є санітарна класифікація підприємств, виробництв та об'єктів, що наведена у додатку N 4.

Розміри санітарно-захисних зон та санітарних розривів від сільськогосподарських підприємств і виробничих комплексів слід приймати відповідно до "Санитарных правил для животноводческих предприятий" N 4542-87, "Санитарных правил и норм размещения, устройства и эксплуатации малых ферм для содержания животных (скота, птицы, зверей) в населенных пунктах Украинской ССР" N 5.02-12/Н, ДБН В.2.4-3-95 "Генеральні плани сільськогосподарських підприємств" (додаток N 5).

5.7. Санітарно-захисна зона для підприємств та об'єктів, що проєктуються з впровадженням нової технології або реконструюються, може бути збільшена при необхідності та належному техніко-економічному та гігієнічному обґрунтуванні, але не більше, ніж в 3 рази у випадках:

- відсутності способів очищення викидів;
- неможливості знизити надходження в навколишнє середовище хімічних речовин, електромагнітних та іонізуючих випромінювань та інших шкідливих факторів до меж, встановлених нормативами;
- при розташуванні житлової забудови, оздоровчих та інших прирівняних до них об'єктів з підвітряного боку відносно підприємств в зоні можливого забруднення атмосфери.

Якщо трикратне збільшення санітарно-захисної зони не забезпечує припинення впливу підприємства на стан навколишнього середовища та здоров'я населення, слід приймати рішення відповідно до п.5.5 цих Правил.

Розміри санітарно-захисної зони можуть бути зменшені, коли в результаті розрахунків та лабораторних досліджень, проведених для району розташування підприємств або іншого виробничого об'єкта, буде встановлено, що на межі житлової забудови та прирівняних до неї об'єктів концентрації шкідливих речовин у атмосферному повітрі, рівні шуму, вібрації, ультразвуку, електромагнітних та іонізуючих випромінювань, статичної електрики не перевищуватимуть гігієнічні нормативи.

5.8. У разі організації нових, не вивчених в санітарно-гігієнічному відношенні виробництва та технологічних процесів, а також будівництва (реконструкції) великих підприємств I та II класів небезпеки та їх комплексів, що можуть несприятливо впливати на навколишнє середовище та здоров'я населення, розміри санітарно-захисних зон слід встановлювати у кожному конкретному випадку з урахуванням даних про ступінь впливу на навколишнє середовище аналогічних об'єктів, які функціонують у державі та за її кордоном та відповідних розрахунків.

5.9. Розміри санітарно-захисних зон для нових видів виробництв, підприємств та інших виробничих об'єктів з новими технологіями, а також зміна цих зон (збільшення чи зменшення згідно з пунктом 5.7) для підприємств і виробництв I-III класів небезпеки затверджуються Головним державним санітарним лікарем України на підставі висновку державної санітарно-епідеміологічної експертизи проектних матеріалів на будівництво зазначених об'єктів.

Зміна розмірів санітарно-захисних зон для підприємств та інших виробничих об'єктів IV-V класів небезпеки затверджується головними державними санітарними лікарями Автономної Республіки Крим, областей, міст Києва та Севастополя на підставі висновку державної санітарно-епідеміологічної експертизи проектних матеріалів на будівництво зазначених об'єктів.

{ Пункт 5.9 в редакції Наказу Міністерства охорони здоров'я N 362 ([z0908-07](#)) від 02.07.2007 }

5.10. У санітарно-захисних зонах не можна допускати розміщення:

- житлових будинків з придомовими територіями, гуртожитків, готелів, будинків для приїжджих, аварійних селищ;
- дитячих дошкільних закладів, загальноосвітніх шкіл, лікувально-профілактичних та оздоровчих установ загального та спеціального призначення зі стаціонарами, наркологічних диспансерів;
- спортивних споруд, садів, парків, садівницьких товариств;
- охоронних зон джерел водопостачання, водозабірних споруд та споруд водопровідної розподільної мережі.

Не допускається використання для вирощування сільськогосподарських культур, пасовищ для худоби земель санітарно-захисної зони підприємств, що забруднюють навколишнє середовище високотоксичними речовинами та речовинами, що мають віддалену дію (солі важких металів, канцерогенні речовини, діоксини, радіоактивні речовини та ін.). Можливість сільськогосподарського використання земель санітарно-захисних зон, що не забруднюються вищепереліченими речовинами, необхідно визначати за погодженням з територіальними органами Мінсільгосппроду і Міністерства охорони здоров'я України.

5.11. В промислові райони, відділені від сельбищної території санітарно-захисною зоною шириною 1000 м і більше не слід включати підприємства харчової, медичної, легкої та інших видів промисловості, на продукцію яких і умови праці робітників можуть негативно впливати викиди виробництв високого класу шкідливості.

5.12. У санітарно-захисній зоні допускається розташовувати:

- пожежні депо, лазні, пральні, гаражі, склади (крім громадських та спеціалізованих продовольчих), будівлі управлінь, конструкторських бюро, учбових закладів, виробничо-технічні училища без гуртожитків, магазини, підприємства громадського харчування, поліклініки, науково-дослідні лабораторії, пов'язані з обслуговуванням даного та прилеглих підприємств;
- приміщення для чергового аварійного персоналу та добової охорони підприємств за встановленим списочним складом, стоянки для громадського та індивідуального транспорту, місцеві та транзитні комунікації, ЛЕП, електростанції, нафто- і газопроводи, свердловини для технічного водопостачання, водоохолоджуючі споруди, споруди для підготовки технічної води, каналізаційні

насосні станції, споруди оборотного водопостачання, розсадники рослин для озеленення підприємств та санітарно-захисної зони.

5.13. Територія санітарно-захисної зони має бути розпланованою та упорядкованою. Мінімальна площа озеленення санітарно-захисної зони в залежності від ширини зони повинна складати: до 300 м - 60%, від 300 до 1000 м - 50%, понад 1000 м - 40%.

З боку сельбищної території необхідно передбачати смугу дерево-чагарникових насаджень шириною не менше 50 м, а при ширині зони до 100 м - не менше 20 м.

5.14. Проект організації санітарно-захисної зони слід розробляти в комплексі з проектом будівництва (реконструкції) підприємства з першочерговою реалізацією заходів, передбачених у зоні.

5.15. Розміщення та організація комунально-складської зони проводиться відповідно до вимог ДБН 360-92* "Містобудування. Планування і забудова міських і сільських поселень" (пп.4.17-4.21).

5.16. Санітарно-захисні зони для складських будівель слід приймати на основі діючих нормативів щодо проектування складських будівель і споруд.

Розміри санітарно-захисних зон для міських загальнотоварних та спеціалізованих складів наведені у додатку N 6, для складів сильнодіючих отруйних речовин - у додатках N 7 та N 8.

Санітарні розриви від загальнотоварних і спеціалізованих складів до закладів охорони здоров'я, відпочинку, дитячих дошкільних закладів і загальноосвітніх шкіл можуть бути збільшені, але не більше, ніж у 2 рази на вимогу органів та установ державного санітарного нагляду.

5.17. Санітарні розриви між продовольчими складами, складами продовольчої сировини та промисловими підприємствами слід приймати такими ж, як між промисловими підприємствами, які виділяють виробничі шкідливості, та житловою забудовою.

5.18. Транспортна мережа міських і сільських поселень повинна забезпечувати зручні, швидкі та безпечні зв'язки з усіма функціональними зонами населеного пункту, з іншими поселеннями системи розселення, об'єктами приміської зони, зовнішнього транспорту та автомобільними дорогами загальної мережі. При цьому архітектурні та інженерні рішення транспортної мережі повинні враховувати особливості ландшафту та вимоги щодо охорони навколишнього середовища населених пунктів.

5.19. Пасажирські вокзали (залізничного, автомобільного, водного транспорту, аеровокзали) слід розміщувати, забезпечуючи достатні транспортні зв'язки з центром міста, між вокзалами, житловими та промисловими районами. Розміри санітарно-захисних зон для вокзалів приймаються в залежності від пасажиропотоків (додаток N 9).

5.20. Житлову забудову необхідно відокремлювати від залізничних ліній санітарно-захисною зоною шириною 100 м від осі крайньої залізничної колії за умови забезпечення нормативних рівнів шуму в прилеглих об'єктах та на території забудови.

При розташуванні залізниці у виїмці та при здійсненні спеціальних шумозахисних заходів розміри санітарно-захисної зони встановлюються з урахуванням забезпечення на території житлової забудови нормативних рівнів шуму, але не менше 50 м. При цьому не менше 50% площі санітарно-захисної зони повинно бути озеленено.

Відстань від меж садових ділянок до осі крайньої залізничної колії слід приймати не менше 50 м при обов'язковому використанні шумозахисного озеленення шириною 25-30 м або інших шумозахисних заходів.

5.21. Розташування аеродромів (вертодромів), що будуються, слід передбачати за межами міських та сільських поселень відповідно до вимог ДБН 360-92* "Містобудування. Планування і забудова міських і сільських поселень" (п.7.18) з дотриманням умов

Повітряного кодексу України (ст.41, 54) (3167-12). Траси польотів повітряних суден не повинні перетинати сельбищної території міських і сільських поселень. Відстань від межі льотного поля аеродрому (вертодрому), радіо- та метеолокаційних станцій, станцій випробовування двигунів літаків та інших об'єктів аеродрому, трас прольоту літаків (вертольотів) до межі існуючої або перспективної забудови та зон масового відпочинку повинна забезпечувати на цих територіях гігієнічні нормативи шуму відповідно до ГОСТ 222 83-88 "Шум авиационный. Допустимые уровни шума на территории жилой застройки и методы его измерения", "Санитарных норм допустимого шума в помещениях жилых и общественных зданий и на территории жилой застройки" N 3077-84 ([v7 84400-84](#)), а також гранично допустимі рівні електромагнітних випромінювань.

5.22. Морські та річкові порти слід розміщувати за межами сельбищних територій на відстані не менше 100 м від житлової забудови при відсутності негативного впливу на умови проживання. При цьому пасажирські причали можуть розміщуватись в межах населеного пункту, а перевалочні райони водно-транспортного вузла - поза населеним пунктом або на його околиці. Відстань від меж спеціалізованих районів нових морських і річкових портів до житлової забудови слід приймати не менше 300 м від меж районів перевантаження і зберігання курних матеріалів, не менше 200 м від резервуарів і зливно-наливних пристроїв легкозаймистих і горючих рідин на складах I категорії і не менше 100 м - II і III категорій.

5.23. Річкові порти і судноремонтні заводи не повинні розташовуватись в зонах санітарної охорони водозабірних споруд і вище житлової забудови по течії річки.

5.24. Берегові бази і місця стоянки маломірних суден, громадських і тих, що належать громадянам, слід розміщувати, як правило, в приміських зонах, поза сельбищною територією міст і за межами зон масового відпочинку населення.

5.25. Автомобільні дороги загальної мережі I, II і III категорій слід проектувати в обхід населених пунктів згідно з вимогами СНиП 2.05.02-85 "Автомобильные дороги".

Відстань від бровки земляного полотна зазначених доріг необхідно приймати не менше 100 м до житлової забудови і садівницьких товариств, для доріг IV категорії - 50 м, при забезпеченні на відповідній території гігієнічних нормативів якості атмосферного повітря та рівнів шуму. Для захисту від шуму і загазованості вздовж доріг слід передбачати смуги зелених насаджень шириною не менше 10 м.

5.26. Планувальні рішення вулично-дорожньої мережі населених пунктів повинні виключати перевезення промислових і будівельних вантажів, транзитні транспортні потоки на вулицях загальноміських центрів, площах, сельбищних територіях, набережних великих водойм.

З цією метою повинні улаштовуватись автомобільні дороги вантажного призначення і об'їзні дороги на межі міста, в промислових і комунально-складських зонах, в смугах відводу залізниць, санітарно-захисних зонах і т.ін. Відстань від краю проїзної частини магістральних доріг до червоної лінії житлової забудови слід встановлювати з урахуванням забезпечення в житловій забудові нормативних рівнів шуму і забруднення атмосферного повітря, але не менше 50 м.

5.27. При будівництві і реконструкції доріг в межах населеного пункту недопустиме використання для влаштування покриття в'язких матеріалів із відходів і побічних продуктів коксохімічного виробництва. Застосування таких матеріалів у верхніх шарах покриття допускається тільки на відстані 1,5 км від житлових і громадських будівель. Зазначені матеріали забороняється застосовувати для дорожньо-будівельних і ремонтних робіт в курортно-рекреаційних районах і зонах відпочинку.

5.28. Індивідуальні гаражі та відкриті майданчики для постійного зберігання особистих автомобілів місткістю до 300 легкових автомобілів слід розміщувати на периферії мікрорайонів або спеціально виділених ділянках житлових районів з віддаленням від дитячих ігрових майданчиків, місць відпочинку населення, шкіл, дошкільних закладів.

Такі ж гаражі та стоянки місткістю понад 300 машиномісць необхідно розташовувати за межами житлових районів (в комунально-складській зоні, смугах відведення залізниць і автомобільних доріг, санітарно-захисних зонах і т.ін.), а понад 800 місць - на виробничій території.

Станції технічного обслуговування і ремонту автомобілів, автозаправочні станції (АЗС) слід розміщувати в промислових і комунально-складських зонах, на магістральних вулицях і дорогах за межами житлового району.

Відстані від наземних і наземно-підземних гаражів, відкритих стоянок, призначених для постійного і тимчасового зберігання легкових автомобілів, і станцій технічного обслуговування з урахуванням проїздів до них, до житлових і громадських будівель, а також до ділянок шкіл, дитячих ясел-садків, лікувальних закладів стаціонарного типу і закладів відпочинку слід приймати не менше наведених у додатку N 10.

5.29. У крупних і найкрупніших містах рекомендується будівництво багатоповерхових, як правило п'ятиповерхових, наземних та підземних гаражів для легкових автомашин комунального та індивідуального користування.

В житлових районах треба передбачати гаражі без технічного обслуговування і ремонту автомобілів.

Допускається будівництво підземних і напівпідземних стоянок автотранспорту в цокольній і підвальній частинах адміністративних, громадських та житлових (для легкових автомобілів, які належать населенню, що проживає в цих будинках) будівель з забезпеченням шумозахисту і захисту від викидів автотранспорту відповідно до гігієнічних нормативів.

Не допускається будівництво стоянок автотранспорту в цокольній і підземній частинах дитячих закладів, установ охорони здоров'я, фізичної культури, соціального забезпечення, культури, громадського харчування.

В'їзди і виїзди із підземних гаражів і проїзди до них повинні бути розташовані не ближче 15 м від вікон робочих та житлових приміщень, ділянок загальноосвітніх шкіл, дитячих дошкільних і лікувальних закладів, майданчиків відпочинку.

5.30. Гаражі вантажних автомобілів, відомчих і легкових автомобілів спеціального призначення, таксі та прокату автомобілів, автобусні і тролейбусні парки, трамвайні депо, бази централізованого технічного обслуговування слід розміщувати у виробничій зоні.

5.31. Забороняється влаштування вбудованих і прибудованих гаражів до будівель шкіл, дитячих дошкільних закладів і лікувальних закладів із стаціонаром.

5.32. Відстань від автозаправочних станцій з підземними резервуарами для зберігання рідкого палива до меж ділянок дитячих дошкільних закладів, загальноосвітніх шкіл, шкіл-інтернатів, лікувально-профілактичних закладів, до стін житлових та інших громадських будівель і споруд, дитячих ігрових майданчиків і місць відпочинку населення слід приймати за розрахунком забруднення атмосферного повітря шкідливими викидами АЗС, але не менше 50 м.

5.33. Автомобільні газонаповнювальні компресорні станції слід розміщувати в промислових та комунально-складських зонах за межами житлової забудови з дотриманням санітарно-захисної зони відповідно до додатка 4.

{ Пункт 5.33 в редакції Наказу Міністерства охорони здоров'я N 362 ([z0908-07](#)) від 02.07.2007 }

6. Вимоги до організації ландшафтно-рекреаційних територій

6.1. При проектуванні нових і розширенні існуючих населених пунктів необхідно передбачати рівномірне і безперервне озеленення території з максимальним збереженням і використанням існуючих зелених насаджень. Забороняється будівництво, реконструкція і розширення об'єктів за рахунок території парків, водних акваторій і т.ін.

6.2. Внутрішньоміські зелені насадження поділяються за функціональною ознакою на насадження загального користування (парки, сади, сквери, набережні), обмеженого користування (на житлових територіях, ділянках шкіл, дитячих закладів, громадських будівель, спортивних споруд, закладів охорони здоров'я, промислових підприємств), спеціального призначення (на вулицях, у санітарно-захисних та охоронних зонах, кладовищах і крематоріях, розсадниках, квіткових господарствах). Площа озелених територій загального користування для міст повинна становити не менше 10 м²/люд, в сільських поселеннях – не менше 12 м²/люд. { Абзац перший пункту 6.2 із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства охорони здоров'я N 653 ([z0885-09](#)) від 31.08.2009 }

Рівень озеленення території житлової забудови повинен бути не менше 40%, промислових підприємств – 30%, ділянок шкіл і дитячих дошкільних закладів – 80%, лікарень – не менше 60%.

6.3. Підбір асортименту рослин і розміщення їх на території населених пунктів слід проводити в залежності від природно-кліматичних умов, розмірів і народногосподарського профілю міста. При цьому слід враховувати як пилогазостійкість рослин, так і їх захисні і оздоровчі властивості.

Забороняється застосовувати для озеленення вулиць фруктові дерева і чагарники, що потребують обробки отрутохімікатами.

6.4. Пішохідна і транспортна доступність озелених територій загального користування для повсякденного і щотижневого відпочинку не повинна перебільшувати:

- для скверів при пішохідному переміщенні – 10 хв;
- для районних парків при пішохідному переміщенні – 15 хв;
- для міських парків при переміщенні на громадському транспорті – 20 хв;
- для лісопарків і лісів рекреаційної зони при переміщенні на громадському транспорті: в малих містах – 30 хв, в середніх – 60 хв, великих – 90 хв.

6.5. Дерева, що висаджуються біля будинків, не повинні перешкоджати інсоляції і освітленості житлових і громадських будівель відповідно до гігієнічних норм.

6.6. Бульвари і пішохідні алеї розташовують поза транспортними магістралями в напрямку масових потоків руху пішоходів, обладнують майданчиками для короткочасного відпочинку. Парки, сади, бульвари і сквери повинні мати водопровід, каналізацію, водостоки, освітлення, а також господарські приміщення.

6.7. Приміська зона населеного пункту повинна бути максимально озеленена з урахуванням її використання для відпочинку населення.

6.8. Вибір території для організації позаміського відпочинку населення потрібно проводити на основі оцінки природно-кліматичних умов, стану навколишнього середовища (забруднення атмосферного повітря, водоймищ, ґрунту, шум і т.ін.) та інженерно-геологічних показників (заболоченість, зсуви, яри і т.ін.). Організація позаміських рекреаційних зон повинна забезпечувати зонування території для розміщення закладів з урахуванням тривалості та виду відпочинку, а також віку відпочиваючих.

6.9. Розрахунок рекреаційної потреби слід проводити окремо для короткочасного і тривалого відпочинку відповідно до діючих містобудівних і гігієнічних норм з урахуванням охоплення

короткочасним відпочинком не менше 60% населення міста, включаючи зайнятих в колективному садівництві.

Зони позаміського короткочасного відпочинку повинні розміщуватися від центра міста на відстані, що забезпечує транспортну доступність не більше 1,5 години.

6.10. У зоні короткочасного відпочинку розмір території на 1 відпочиваючого слід приймати 500-1000 м², для активного відпочинку не менше 100 м² на 1 відпочиваючого. Розрив між зоною активного і пасивного відпочинку має бути не менше 300 м.

6.11. Відстань від санаторіїв, піонерських таборів і дошкільних санаторно-оздоровчих закладів до місць масового відпочинку повинна бути не менше 500 м, а від будинків відпочинку - не менше 300 м. Відстань від меж земельних ділянок санаторно-курортних і оздоровчих закладів, що проектується, до житлової забудови, установ комунального господарства і складів слід приймати 500 м (в умовах реконструкції не менше 100 м), до автомобільних шляхів I, II і III категорій - 500 м, IV - категорії - 200 м, до садівницьких товариств - 300 м.

6.12. Розміщення і організація місць відпочинку на воді здійснюється відповідно до гігієнічних вимог до зон рекреації водних об'єктів. Якість води водоймищ і рік, що використовуються в зонах рекреації, повинна відповідати вимогам "Санитарных правил и норм охраны поверхностных вод от загрязнения" ([v4630400-88](#)), "Санитарных правил и норм охраны прибрежных вод морей от загрязнения в местах водопользования населения" ([v4631400-88](#)) (додаток N 11).

Відкриті водоймища повинні мати радіаційно-гігієнічний паспорт, котрий оформляється санепідслужбою району, на території якого знаходиться водоймище.

6.13. Зона рекреації повинна бути розміщена за межами санітарно-захисних зон промпідприємств, з навітряного боку відносно джерел забруднення навколишнього середовища, джерел шуму та електромагнітного випромінювання. Зону рекреації слід віддаляти на максимально можливу відстань від портів і портових споруд, шлюзів, гідроелектростанцій, місць скидання стічних вод, стійбищ, водопою худоби та інших джерел забруднення.

6.14. При розміщенні і організації рекреаційних територій необхідно враховувати наявність і потужність джерел водопостачання, можливість будівництва систем каналізації і умови випускання стічних вод.

6.15. У населених пунктах, розташованих в прибережній зоні басейнів Чорного і Азовського морів, берегова смуга шириною 100 м повинна використовуватись як зона відпочинку населення, всі види будівництва, які не мають безпосереднього відношення до рекреаційної діяльності, забороняються. Спеціальні види будівництва повинні бути погоджені з Міністерством охорони здоров'я і Мінекобезпеки України.

7. Інженерна підготовка і обладнання території

7.1. У населених пунктах необхідно передбачати відповідно до діючих будівельних норм і правил комплексну інженерну інфраструктуру, що включає централізовані системи водопостачання і каналізації, тепло-, газо- і енергопостачання, санітарної очистки та інших видів інженерного обладнання і благоустрою, що забезпечують охорону навколишнього середовища і сприятливі умови для проживання населення.

7.2. Система зливної каналізації є обов'язковим елементом інженерного забезпечення міст і селищ міського типу. Відведення поверхневих вод слід здійснювати з усього басейну стоку, передбачаючи зливну каналізацію закритого типу з попереднім очищенням стоку.

Застосування відкритого водовідвідного устаткування (канал, коветів, лотків) допускається в сільських населених пунктах, а також на території парків.

Відведення, очищення і знешкодження поверхневого стоку з виробничої зони (тваринницькі комплекси, склади отрутохімікатів, паливно-мастильних матеріалів і т.ін.) сільських поселень слід здійснювати відповідно до діючих норм технологічного проектування зазначених об'єктів. Відстань від очисних споруд зливної каналізації до меж житлової забудови визначається розрахунковим шляхом, але вона не може бути менше 100 м.

7.3. На території поселень з високим рівнем ґрунтових вод необхідно забезпечити зниження їх рівня в районах капітальної забудови - не менше 2,5 м від проектною відмітки поверхні, на території стадіонів, парків, скверів та інших ділянок зелених насаджень - не менше 1 м.

7.4. Розвиток населених пунктів при невирішених питаннях інженерного забезпечення забороняється. Створення нових населених пунктів на привозній воді забороняється.

7.5. Вибір джерел централізованого господарсько-питного водопостачання населеного пункту проводиться відповідно до ГОСТ 2761-84 "Источники централизованного хозяйственно-питьевого водоснабжения. Гигиенические, технические требования и правила выбора" або аналогічних документів, що діють на даний період.

7.6. Якість води, що подається на господарсько-питні потреби, повинна відповідати санітарно-гігієнічним вимогам, встановленим ГОСТ 2874-82 "Вода питьевая. Гигиенические требования и контроль за качеством" або аналогічним документом, який діє на даний період.

7.7. Санітарна охорона поверхневих і підземних водних джерел централізованого водопостачання здійснюється відповідно до діючого Положення про порядок проектування і експлуатації зон санітарної охорони джерел водопостачання і водопроводів господарсько-питного водопостачання ([v2640400-82](#)).

7.8. Підземні та підруслові води, що відповідають санітарно-гігієнічним вимогам, повинні використовуватись переважно для господарсько-питного водопостачання.

Не допускається використання підземних вод питної якості для потреб, що не пов'язані з господарсько-питним водопостачанням.

7.9. У сільських населених пунктах, що не мають централізованого водопостачання, повинні обладнуватись громадські свердловини, колодязі і каптажі за умови додержання відповідних вимог "Санитарных правил по устройству и содержанию колодцев и каптажей родников, используемых для децентрализованного хозяйственно-питьевого водоснабжения".

7.10. Колодязі, свердловини в індивідуальних садибах повинні бути віддалені від джерел забруднення на відстань не менше 20 м. При цьому слід враховувати напрямок схилу ділянки.

7.11. Розрахунок водовідведення, розміщення очисних споруд каналізації, розміри санітарно-захисних зон повинні відповідати вимогам будівельних норм і правил (додаток N 12). Умови випуску стічних вод у водоймища встановлюються відповідно до вимог "Санитарных правил и норм охраны поверхностных вод от загрязнения" ([v4630400-88](#)), "Санитарных правил и норм охраны прибрежных вод морей от загрязнения в местах водопользования населения" ([v4631400-88](#)) або аналогічних діючих документів.

7.12. При каналізуванні сільських населених пунктів слід віддавати перевагу ґрунтовим методам очищення. При неможливості використання ґрунту для очищення і знешкодження стічних вод має бути передбачене спільне очищення господарсько-побутових і виробничих стічних вод на спорудах штучного біологічного очищення. Каналізування об'єктів зі скиданням стічних вод у вигреби забороняється.

7.13. Теплопостачання населених пунктів при забудові будинками понад два поверхи слід передбачати, як правило, від

централізованих джерел відповідно до затверджених схем теплопостачання.

У районах одно-, двоповерхової житлової забудови і в сільських поселеннях системи централізованого теплопостачання допускається передбачити від котелень на групу громадських і житлових будівель з дотриманням санітарно-захисних зон, що підтверджуються розрахунком розсіювання шкідливих речовин в атмосферному повітрі. Теплопостачання сільських населених пунктів може бути й індивідуальним.

При розміщенні котелень слід враховувати напрям домінуючих вітрів відносно сельбищної зони.

8. Вимоги до охорони навколишнього середовища населених пунктів і зон рекреації

8.1. Охорона навколишнього середовища населених пунктів повинна забезпечуватись комплексом захисних заходів планувального, технологічного, санітарно-технічного і організаційного характеру з метою створення сприятливих умов проживання, праці та відпочинку населення, збереження і зміцнення здоров'я теперішнього і майбутніх поколінь.

8.2. Гігієнічна оцінка стану навколишнього середовища в населених пунктах за результатами лабораторних досліджень шкідливих факторів в окремих елементах середовища, а також за розрахунковими матеріалами проектно-планувальної документації проводиться на підставі гігієнічних нормативів, затверджених у встановленому порядку:

- для хімічних факторів - гранично допустимі концентрації (ГДК), допустимі залишкові кількості шкідливих речовин в харчових продуктах (ДЗК), орієнтовні безпечні рівні впливу забруднюючих речовин (ОБРВ), орієнтовні допустимі рівні шкідливих речовин, що надходять у водоймища (ОДР), орієнтовані допустимі кількості (ОДК) пестицидів у ґрунті;

- для фізичних факторів (електромагнітні випромінювання, шум, вібрація) - гранично допустимі рівні (ГДР);

- для радіаційного фактора - основні дозові границі сумарного зовнішнього і внутрішнього опромінювання за календарний рік (ГД), границя річного надходження різних радіонуклідів через органи дихання і шлунково-кишковий тракт (ГРН), допустима середньорічна концентрація радіонуклідів в повітрі (ДК пов.), допустима питома концентрація у воді (ДК вод.), допустима середньогодинна потужність дози гама-випромінювання в житловому приміщенні (ДПД), допустимі рівні радіоактивного забруднення поверхні (ДЗ);

- для біологічних факторів - допустимі рівні забруднення за мікробіологічними показниками.

Охорона атмосферного повітря населених пунктів

8.3. При виборі території для будівництва нових, а також розвитку існуючих населених пунктів необхідно здійснювати оцінку якості повітряного середовища з метою запобігання можливому несприятливому впливу атмосферного забруднення на здоров'я населення, умови його проживання та відпочинку, стан навколишнього середовища.

8.4. Оцінка якості атмосферного повітря здійснюється на підставі аналізу інформації, одержаної шляхом інструментальних замірів вмісту шкідливих домішок на стаціонарних, маршрутних, підфакельних постах спостереження відповідно до вимог "Руководства по контролю за загрязнением атмосферы" і прогнозних розрахунків очікуваного рівня вмісту шкідливих речовин, що виконані згідно з діючими нормативно-методичними документами.

8.5. Вимоги до заходів по охороні атмосферного повітря населених пунктів регламентуються Законом України "Про охорону атмосферного повітря" ([2707-12](#)), "Санітарними правилами по

охороне атмосферного повітря населених місць", санітарною класифікацією підприємств, виробництв та інших об'єктів, що наведена у додатку N 4.

8.6. Заходи по охороні атмосферного повітря повинні забезпечувати дотримання ГДК (або ОБРВ) забруднюючих речовин у повітрі сельбищних територій і 0,8 ГДК у місцях масового відпочинку населення з урахуванням комбінованої дії речовин або продуктів їх трансформації в атмосфері відповідно до переліку ГДК, затвердженого у встановленому порядку.

Забороняється викиди в атмосферу шкідливих речовин, на які не встановлені гігієнічні нормативи (ГДК або ОБРВ).

8.7. Забороняється розташовувати нові, реконструювати існуючі об'єкти, що є джерелами забруднення атмосфери, на територіях з рівнем забруднення, який перевищує гігієнічні нормативи.

Реконструкція, розширення і технічне переобладнання діючих об'єктів дозволяється на таких територіях тільки за умови зменшення на них викидів в атмосферу до рівня гранично допустимих викидів (ГДВ) з урахуванням перспективи розвитку, а також при наявності можливості організації достатніх санітарно-захисних зон.

8.8. Промислові підприємства, а також об'єкти з технологічними процесами, які супроводжуються викидами шкідливих речовин в атмосферу, повинні мати санітарно-захисні зони, створені відповідно до вимог пп.5.4-5.10 цих Правил.

8.9. Для зниження рівня забруднення атмосферного повітря необхідно передбачати заходи планувального, технологічного, санітарно-технічного і організаційного характеру, а саме:

- виведення із житлової забудови (або перепрофілювання) промислових підприємств, що несприятливо впливають на повітряне середовище сельбищної території;

- максимальне використання безвідходних і маловідходних технологічних процесів з обґрунтуванням досяжності рішень, що приймаються;

- впровадження технологічного чи санітарно-технічного обладнання, що забезпечує вловлювання, утилізацію, знешкодження викидів і відходів або повне їх виключення;

- регулювання викидів шкідливих речовин в атмосферу з урахуванням прогнозу несприятливих метеорологічних умов;

- створення об'їзних доріг для транзитного транспорту, будівництво автомобільних доріг вантажного призначення в промислово-складських зонах, організацію безупинного руху за принципом "зеленої хвилі", впровадження нейтралізаторів відпрацьованих газів, заборону використання у великих містах і курортних центрах етилового бензину.

8.10. План повітроохоронних заходів, що забезпечують досягнення нормативного стану якості повітряного середовища в районі розміщення промислових підприємств та інших об'єктів, які забруднюють атмосферне повітря, а також населеного пункту в цілому, розробляється у складі зведеного проекту "Охорона атмосферного повітря і гранично допустимі викиди" відповідно до вимог ГОСТ 17.2.3.02-78 "Охрана природы. Атмосфера. Правила установления допустимых выбросов вредных веществ промышленными предприятиями" або аналогічного документа, що діє на даний період. Проект підлягає погодженню з органами і установами санепідслужби Міністерства охорони здоров'я та Мінекобезпеки України.

Охорона водних ресурсів

8.11. При виборі території для будівництва нових і розвитку існуючих населених пунктів повинна бути проведена гігієнічна оцінка водних ресурсів з точки зору можливості забезпечення водою в необхідній кількості і потрібної якості потреб населення, промисловості і міського господарства, а також використання для культурно-оздоровчих цілей.

8.12. Вимоги до складу і властивостей води та заходи по охороні водних ресурсів регламентуються Законом України "Про охорону навколишнього природного середовища" ([1264-12](#)), Водним кодексом України ([213/95-ВР](#)) і прийнятими на їх основі нормативними документами.

У разі одночасного використання водного об'єкта або його ділянок для декількох видів водокористування слід виходити із більш жорстких вимог до якості води.

8.13. Вимоги до охорони водних ресурсів, що включені до державних стандартів і відомчих нормативних документів, повинні відповідати положенням санітарно-гігієнічних правил і норм, а якість води водних об'єктів - встановленим для них гігієнічним нормативам.

8.14. Вміст шкідливих речовин у воді водних об'єктів господарсько-питного і культурно-побутового водокористування не повинен перевищувати їх гранично допустимих концентрацій (ГДК).

8.15. При проектуванні і будівництві промислових і комунальних об'єктів повинно передбачатись максимальне використання маловідходних і безвідходних технологій, систем повторного і зворотного водопостачання.

8.16. Відведення стічних вод у водні об'єкти здійснюється на підставі дозволу на спеціальне водокористування, що видається органами Мінекобезпеки України після узгодження з органами і установами державного санітарного нагляду. Умови водовідведення регламентуються водним законодавством і санітарно-гігієнічними нормами і правилами. Скидання стічних вод у водоймище не повинно погіршувати якості води в місцях водокористування.

8.17. Забороняється проектувати скидання у водні об'єкти:

- стічних вод, що містять речовини або продукти їх трансформації у воді, для яких не встановлено ГДК або ОДР, а також речовини, для яких відсутні методи аналітичного контролю;

- стічних вод, що містять збудників інфекційних захворювань з індексом лактозопозитивних кишкових паличок більше 1000 в 1 дм³ та індексом коли-фага більше 1000 БОЕ/дм³;

- стічних вод в межах населеного пункту; при погодженні, як виняток, скидання стічних вод в межах населеного пункту (при відповідному обґрунтуванні) нормативні вимоги, встановлені до складу і властивостей води водних об'єктів, повинні стосуватись самих стічних вод;

- стічних вод у водні об'єкти, що використовуються для водогрязелікування, а також в ті, що знаходяться в межах округів санітарної охорони курортів.

8.18. З метою охорони вод, що використовуються для господарсько-питних і культурно-оздоровчих цілей, встановлюються округи і зони санітарної охорони. Їх розміри, а також комплекс необхідних санітарно-гігієнічних заходів визначаються відповідно до "Положення о порядке проектирования и эксплуатации зон санитарной охраны источников водоснабжения и водопроводов хозяйственно-питьевого назначения" ([v2640400-82](#)) або аналогічних документів, що діють на даний період.

8.19. Для запобігання забрудненню і виснаженню водних об'єктів на прибережних ділянках річок або водоймищ встановлюються водоохоронні зони. До складу водоохоронної зони входять: зона спрацювання водосховищ, заплава річки, надзаплавні тераси, бровки і круті схили корінних берегів, а також балки та яри, що безпосередньо впадають в річкову долину.

У межах водоохоронних зон виділяється прибережна територія суворого обмеження господарської діяльності. Вимоги до розмірів водоохоронних зон і заходів, що проводяться в них, викладені у додатку N 13.

Охорона ґрунту

8.20. Санітарний стан ґрунтів територій, що відводяться під населені пункти, які будуються, або забудову існуючих, оцінюється за хімічними, бактеріологічними, гельмінтологічними та ентомологічними показниками відповідно до "Методических указаний по оценке степени опасности загрязнения почвы химическими веществами" або інших аналогічних нормативних документів, що діють на даний період.

Комплексна оцінка санітарного стану ґрунту проводиться шляхом порівняння фактичного вмісту хімічних і біологічних забруднювачів з гранично допустимими або орієнтовно-допустимими концентраціями (ГДК, ОДК) хімічних речовин в ґрунті і показниками епідеміологічної небезпеки ґрунтів (додаток N 14).

8.21. Для хімічних інгредієнтів, що постійно присутні в ґрунті в природних умовах і для яких не встановлені еколого-гігієнічні нормативи, ступінь небезпеки антропогенного забруднення ними ґрунту оцінюється за коефіцієнтами їх концентрацій, які є відношенням фактичного вмісту елементів в ґрунті до їх природного (фонового) вмісту; сума коефіцієнтів концентрацій провідних інгредієнтів складає сумарний індекс небезпеки, що характеризує категорію забруднення ґрунту.

8.22. При виявленні в ґрунті хімічних речовин в кількості, що перевищує гранично допустимі рівні (ГДК, ОДК), а також при віднесенні ґрунту до категорії забрудненого за бактеріологічними, гельмінтологічними і ентомологічними показниками, забороняється використання таких земельних ділянок під забудову без попередніх заходів щодо оздоровлення ґрунту і ліквідації джерел забруднення.

8.23. При проектній проробці заходів по організації санітарного очищення населених пунктів, що проектується або реконструюються, необхідно передбачати комплекс заходів по утилізації і знешкодженню твердих і рідких побутових і промислових відходів.

В основу проектних розробок повинні бути покладені "Санитарные правила содержания территорий населенных мест", "Рекомендации по составлению генеральных схем санитарной очистки и уборки городов УССР" РД 204 УРСР 023-73, "Санитарные правила устройства и содержания полигонов для твердых бытовых отходов", нормативні документи щодо промислових методів переробки твердих побутових відходів, норми проектування полігонів по знешкодженню і похованню токсичних промислових відходів та інші аналогічні документи, що діють на даний період.

8.24. Санітарна очистка населених пунктів має бути планово-регулярною на всій території, здійснюватись органами житлово-комунального господарства та, при необхідності, іншими службами. Порядок збирання побутових і промислових відходів, частота їх вивезення визначається виконавчою владою за погодженням з установами санепідслужби з таким розрахунком, щоб виключити можливі умови для життя і виплоду комах та гризунів у побутових відходах в період їх збирання і попередити накопичення токсичних відходів на промайданчику до рівнів, які можуть несприятливо впливати на стан навколишнього середовища, здоров'я працюючих і населення.

8.25. Способи знешкодження твердих побутових відходів потрібно приймати в залежності від розмірів населеного пункту; для найкрупніших і крупних міст рекомендуються промислові способи їх знешкодження (сміттеспалювальні і сміттєпереробні заводи), для середніх і малих міст, селищ міського типу, сільських населених пунктів (і у разі неможливості промислового знешкодження в перших двох категоріях міст) необхідне обладнання впорядкованих полігонів твердих побутових відходів; в сільських населених пунктах при відсутності громадського центру і багатоповерхової забудови знешкодження побутових відходів здійснюється шляхом компостування на індивідуальних садибах.

8.26. Місця для знешкодження твердих побутових відходів повинні відводитись поза сільбищними територіями і зеленими

рекреаційними зонами з дотриманням санітарно-захисних зон (додаток N 4) з метою виключення можливості забруднення відходами і продуктами їх розкладу атмосферного повітря і ґрунту населених пунктів, водоносних горизонтів і водних об'єктів. Під'їзні шляхи до цих об'єктів не повинні проходити через населені пункти.

8.27. Проектування споруд для знешкодження твердих побутових відходів потрібно вести відповідно до Інструкції по проектуванню і експлуатації полігонів для твердих побутових відходів, рекомендацій по промисловим методам переробки твердих побутових відходів для міст України або аналогічних нормативних документів, що діють на даний період.

8.28. При проектуванні або реконструкції промислових зон населеного пункту повинні бути розроблені заходи по утилізації рідких і твердих промислових відходів; при відсутності вказаних проектних розробок можливість розміщення промислового об'єкта на території населеного пункту визначається еколого-гігієнічною експертизою.

8.29. При неможливості утилізації промислових відходів вони підлягають знешкодженню і похованню на спеціальних полігонах відповідно до вимог "Санитарных правил проектирования, строительства и эксплуатации полигонов захоронения не утилизируемых промотходов" і СНиП "Полигоны по обезвреживанию и захоронению токсичных промышленных отходов. Основные положения по проектированию" або аналогічних документів, що діють на даний період.

8.30. Прийняттю на спеціальний промисловий полігон підлягають тільки токсичні промислові відходи I, II, III класів небезпеки; рідкі токсичні промислові відходи перед вивезенням на полігон повинні бути в обов'язковому порядку обезводнені на підприємствах.

8.31. Забороняється складування промислових токсичних відходів I, II класів небезпеки на полігонах твердих побутових відходів; відходи III, IV класу небезпеки можуть складуватися разом з побутовим сміттям відповідно до нормативних документів, що визначають граничну кількість промислових відходів, припустиму для складування на полігонах твердих побутових відходів.

8.32. Земельні ділянки для складування промислових відходів повинні відводитися з урахуванням їх специфіки в установленому порядку з умовою, що накопичені відходи будуть підлягати повторній утилізації або використанню з метою рекультивации території.

8.33. Розміри санітарно-захисних зон від майданчиків-накопичувачів промвідходів до сельбищної території визначаються видом, агрегатним станом і класом небезпеки відходів:

- для териконів і відвалів гірничодобувної промисловості, золошламових сумішей металургійних підприємств і об'єктів енергетики встановлюються розрахунковим методом, але не менше 300 м;

- для шламонакопичувачів хімічних підприємств, полігонів знезаражування і поховання токсичних промислових відходів, місць термічного знезаражування промислових відходів санітарно-захисна зона прирівнюється до першого класу хімічних підприємств і виробництв (додаток N 4);

- для накопичувачів гною і посліду відповідно до нормативів, викладених у додатку N 15.

8.34. Забороняється влаштування неорганізованих звалищ для побутових і промислових відходів.

8.35. Проектування і будівництво спеціалізованих комбінатів і пунктів поховання радіоактивних відходів, а також споруд для тимчасового зберігання радіоактивних відходів на підприємствах перед їх вилученням повинно здійснюватись відповідно до санітарних правил поводження з радіоактивними відходами.

Захист від шуму та вібрації

8.36. Джерелами зовнішнього техногенного акустичного забруднення в населених пунктах є всі види транспорту (автомобільний, залізничний, авіаційний, водний), промислові підприємства, комунальні об'єкти (котельні, трансформатори, вентиляційні системи, компресорні станції і т.ін.)

Джерелами зовнішнього біогенного акустичного забруднення можуть бути стадіони, базари, майдани для мітингів, танцмайданчики, відкриті майданчики культурно-масового відпочинку, спортмайданчики, дискотеки, віварії, зоопарки, ринки для продажу тварин, тваринницькі ферми.

8.37. Характеристикою джерел з непостійними акустичними характеристиками (транспорту і т.ін.) є еквівалентні та максимальні рівні звуку (LA екв., LA макс.); промислових та комунальних джерел з постійними акустичними характеристиками – рівні звуку (LA) і рівні звукового тиску в октавних смугах частот.

8.38. При проектуванні і будівництві міських і сільських поселень, промислових, комунальних і транспортних об'єктів потрібно передбачати заходи, які забезпечують гігієнічні нормативи звуку і вібрації на сельбищній території, в приміщеннях житлових і громадських будівель, на території курортно-рекреаційних зон (додатки NN 16-19) відповідно до СН 3077-84 "Санитарные нормы допустимого шума в помещениях жилых и общественных зданий и на территории жилой застройки" ([v7 84400-84](#)).

Рівні музичних, мовних та інших біогенних шумів від джерел на сельбищній території на відстані 2 м від житлових будівель і лікувально-профілактичних закладів, санаторіїв, будинків-інтернатів для людей похилого віку потрібно приймати на 5 дБА нижче відповідних гранично допустимих рівнів звуку.

8.39. Гігієнічна оцінка акустичного режиму здійснюється на основі побудованих на розрахункових або інструментальних даних карт розподілу рівнів звуку вулично-дорожньої мережі, крупних промислових підприємств, аеропортів та інших об'єктів, карт зон акустичного дискомфорту територій поблизу основних джерел акустичного забруднення, що розробляються у складі генеральних планів міст і сільських поселень, проектів детального планування і забудови житлових районів, громадських центрів і комплексів, а також на основі спеціально виконаних цільових натурних досліджень.

8.40. Забезпечення на сельбищній території акустичного режиму, що відповідає гігієнічним нормативам, повинно здійснюватись шляхом застосування містобудівних, будівельних та конструктивних рішень, адміністративно-організаційних заходів.

8.41. Містобудівні методи захисту від шуму та вібрації повинні включати заходи по зонуванню території населених пунктів, раціональному плануванню і організації вулично-дорожньої мережі, створенню санітарно-захисних зон навколо основних стаціонарних джерел акустичного випромінювання.

8.42. Житлову забудову, дитячі дошкільні заклади, школи, заклади охорони здоров'я, будинки-інтернати для людей похилого віку потрібно розташовувати в зоні, що найбільш віддалена від джерел акустичного забруднення.

При виборі типу забудови, особливо в першому ешелоні поблизу джерел підвищених рівнів звуку, потрібно враховувати захисні акустичні властивості споруд і необхідність максимального зниження колективного акустичного навантаження на населення.

8.43. Для зниження вкладу вулично-дорожньої та транспортної мережі в загальне акустичне навантаження на населення необхідно використовувати:

- раціональні планувальні прийоми, що виключають проходження магістральних вулиць через сельбищну територію з високою густотою населення, рекреаційні і санаторно-курортні зони;
- штучні та природні акустичні екрани;
- звукозахисні споруди або захисні елементи в спорудах першого ешелону забудови.

При проектуванні системи вулично-дорожньої і транспортної мережі населеного пункту перевага повинна надаватись варіантам, які знижують загальну площу зони акустичного дискомфорту і враховують щільність населення, яке проживає на ній зараз і на перспективу.

8.44. Всі зовнішні джерела акустичного забруднення (транспортні магістралі, аеропорти, вокзали, промпідприємства, трансформатори, автомобільні стоянки, котельні, гаражі, гральні майданчики і т.ін.) слід розміщувати на відстанях від сельбищної території і зон рекреації, обґрунтованих акустичними розрахунками. Акустичні розрахунки повинні проводитись за методиками, узгодженими з Міністерством охорони здоров'я України.

8.45. При розміщенні окремо розташованих розподільних пунктів і трансформаторних підстанцій напругою 6-20 кВ, при кількості трансформаторів не більше 2, потужністю кожного до 1000 кВт і виконанні заходів по захисту від шуму відстань від них до вікон житлових і громадських будівель слід приймати не менше 10 м, а до будівель лікувально-профілактичних закладів - не менше 15 м. При більшій потужності розриви встановлюють розрахунковим шляхом з урахуванням акустичних характеристик трансформаторів і шумозахисних заходів.

Захист від електромагнітних випромінювань

8.46. Основними джерелами випромінювання електромагнітних хвиль в населених пунктах є радіопередавальні, радіотелевізійні, радіолокаційні станції, відкриті розподільні установки (ВРУ) енергосистем та високовольтні лінії електропередачі (ЛЕП).

8.47. Величина (рівень) електромагнітної енергії в діапазоні низьких, середніх, високих і дуже високих частот оцінюється напругою електромагнітного поля. Одиницею напруги поля для електричної складової його є Вольт на метр (В/м) і відповідно його похідні - мВ/м; а для магнітної складової - Ампер на метр (А/м) і відповідно мА/м.

У діапазоні ультрависоких і надвисоких частот електромагнітна енергія оцінюється поверхневою густиною потоку енергії (ГПЕ). Одиницею ГПЕ є Ват на квадратний метр (Вт/м²) і його похідні - мВт/см², мкВт/см².

8.48. Майданчики для розміщення передавальних радіотехнічних засобів необхідно вибирати з урахуванням потужності об'єкта, конструктивних особливостей антен, рельєфу місцевості з такою умовою, щоб рівень електромагнітної енергії на території житлової забудови, в житлових приміщеннях та інших місцях перебування людей не перевищував допустимого, встановленого діючими санітарними нормами і правилами. Розміщення радіотехнічних засобів на висотних будинках без спеціальних засобів захисту від дії електромагнітної енергії не допускається.

8.49. Для зниження ступеня опромінювання території населених пунктів антени радіолокаційних станцій слід встановлювати на природних домінуючих підвищеннях, насипах, естакадах, максимально обмежуючи використання від'ємних кутів нахилу антен, домагаючись, при цьому, щоб діаграма випромінювання антен знаходилась вище житлової забудови та інших місць перебування людей.

8.50. Технічна територія (службова зона) передавальних радіотехнічних засобів повинна бути огорожена відповідно до вимог будівельних норм і правил для запобігання випадковому потраплянню на цю територію населення.

Розміщення житлових і громадських будівель та інших місць перебування людей на технічній території радіотехнічних об'єктів, що є джерелами випромінювання електромагнітних хвиль, не допускається.

8.51. З метою захисту населення від дії електромагнітних полів, створених передавальними радіотехнічними засобами, встановлюються санітарно-захисні зони і зони обмеженої забудови,

які повинні забезпечувати на житловій території, в житлових приміщеннях та інших місцях перебування людей рівні електромагнітного поля, що не перевищують гранично допустимі рівні відповідно до діючих санітарних норм (додатки NN 20-22).

8.52. Розміри санітарно-захисних зон і зон обмеження забудови радіотехнічних об'єктів визначаються на стадії проектування розрахунковими методами, затвердженими або погодженими МОЗ України, для кожного конкретного об'єкта в залежності від його складу і призначення, потужності, робочої частоти, типу і висоти установки антен над рівнем землі, рельєфу місцевості, поверховості і планувального рішення існуючої забудови. Результати розрахунку після введення в експлуатацію передавального радіооб'єкта перевіряються інструментальними вимірами.

8.53. Санітарно-захисна зона для передавальних радіостанцій, обладнаних антенами неспрямованої дії, для телецентрів і телевізійних ретрансляторів, а також для радіолокаційних станцій кругового огляду встановлюється по колу.

8.54. Для передавальних радіостанцій, обладнаних антенами спрямованої дії, а також для радіолокаційних станцій, антени яких сканують у визначеному секторі або фіксовані в заданому напрямку, санітарно-захисна зона встановлюється в напрямку діаграми випромінювання електромагнітних хвиль. У цьому випадку повинні враховуватись бокові і задні пелюстки діаграми випромінювання антен.

8.55. Для передавальних радіостанцій, телецентрів, телевізійних ретрансляторів, радіолокаційних станцій, антени яких випромінюють електромагнітні хвилі під кутом до горизонту і в результаті цього величина електромагнітного поля змінюється в залежності від висоти місця його визначення над рівнем землі, зони обмеженої забудови встановлюються диференційно по вертикалі для таких висот (в метрах): 3, 6, 9, 12, 15 і т.д.

8.56. Земельні ділянки, що входять в санітарно-захисну зону, не вилучаються у землекористувачів і можуть використовуватись як сільськогосподарські угіддя, а також для розміщення на них виробничих споруд, що належать радіотехнічному об'єкту або іншим відомствам, з дотриманням вимог діючих санітарних норм і правил. Якщо санітарно-захисна зона перевищує технічну зону, то вона відгороджується попереджувальними знаками "Заборонна зона".

8.57. З метою захисту населення від дії електричного поля повітряних ліній електропередач (ПЛЕ) встановлюються санітарно-захисні зони, території яких розташовуються вздовж трас ПЛЕ по обидва їх боки. Розміри цієї території визначаються від проекції на землю крайнього струменесучого дроту до відстаней, на яких забезпечується гранично допустимий рівень поля, встановлений діючими санітарними нормами.

Для ПЛ електропередачі напругою 330 кВ встановлюється межа санітарно-захисної зони в одну сторону 20 м, для 500 кВ - 30 м, для 750 кВ - 40 м, для 1150 кВ - 55 м.

8.58. В межах санітарно-захисних зон ПЛЕ забороняється розміщувати житлові і громадські будівлі, дачні ділянки та інші місця перебування людей, майданчики для стоянки та зупинки всіх видів транспорту, підприємства по обслуговуванню автомобілів, а також сховища нафти і нафтопродуктів.

8.59. Сільськогосподарські угіддя, що знаходяться на території санітарно-захисних зон ПЛЕ, можуть бути використані для вирощування сільськогосподарських культур, що не потребують ручної обробки, тобто повинні бути виключені умови для тривалого перебування людини в зоні дії електричного поля.

При проектуванні в санітарно-захисних зонах сільськогосподарських угідь під вирощування винограду, хмелю і т.ін. з метою запобігання впливу електричного поля на сільськогосподарських працівників необхідно встановлювати шпалерну проводку для підвіски винограду і хмелю перпендикулярно до осі ПЛЕ.

8.60. Найближча відстань від осі ПЛЕ, що проектується, до межі населених пунктів не повинна бути меншою 250 м для ПЛЕ напругою 750 кВ і 300 м для ПЛЕ напругою 1150 кВ. На ділянках стиснутої траси ПЛЕ напругою 750-1150 кВ (ущелини, насипи і т.ін.) допускається зменшення відстаней, але не менше зазначених в п.8.57.

8.61. Повітряні лінії електропередачі напругою 35-110 кВ і вище потрібно розміщувати за межами сельбищної території або проводити їх заміну підземними кабельними лініями. Прокладку електричних мереж напругою 20 кВ включно на сельбищних територіях міст і селищ міського типу в районах забудови будинками 4-х поверхів і вище, а також на території курортних комплексів потрібно, як правило, передбачати кабельними лініями.

Захист від іонізуючого випромінювання

8.62. Джерелами іонізуючого випромінювання, які можуть несприятливо впливати на навколишнє середовище та здоров'я населення, є різні радіаційно-ядерні об'єкти: енергетичні, промислові, дослідні, експериментальні реактори; електростанції, виробництва, установки, обладнання, склади, сховища, транспортні засоби, що використовують або містять ядерні матеріали.

8.63. З метою забезпечення радіаційної безпеки населення опромінення від всіх значимих видів практичної діяльності, пов'язаної з іонізуючим випромінюванням, не повинно перевищувати встановлених "Нормами та правилами радіаційної безпеки України" дозових меж, які визначені на рівнях нижче порогових для виникнення всіх шкідливих детермінованих ефектів опромінення.

8.64. Обмеження опромінення населення здійснюється на основі регламентів та контролю питомої радіоактивності об'єктів навколишнього середовища (атмосферного повітря, води, ґрунту, харчових продуктів), технологічних процесів, які можуть призвести до їх забруднення радіонуклідами; доз від медичного опромінення; техногенно підвищеного фону, обумовленого наслідками аварії на Чорнобильській АЕС, будівельних матеріалів та хімічних добрив, спалення органічного палива. Для об'єктів, що є джерелами іонізуючого випромінювання, встановлюються санітарно-захисні зони відповідно до п.5.4 цих Правил.

8.65. При виникненні підвищеного в порівнянні з природним фоном опромінення окремих груп населення в результаті радіаційної аварії мають бути вжиті всі практично можливі заходи, спрямовані на зведення до мінімуму радіоактивного забруднення навколишнього середовища та опромінення населення, аж до його відселення, відповідно до вимог "Норм та правил радіаційної безпеки України" та діючих законодавчих документів.

8.66. Території, на яких перевищені основні допустимі границі опромінення населення належать до зони посиленого радіаційного контролю.

При ліквідації наслідків аварії Міністерство охорони здоров'я України встановлює тимчасові основні дозові границі опромінення населення та припустимі рівні вмісту радіоактивних речовин в об'єктах навколишнього середовища, розробляє санітарні правила по забезпеченню життєдіяльності на територіях, забруднених радіоактивними речовинами.

8.67. Проведення будівельних робіт на радіаційно забруднених територіях повинно бути погоджено з Міністерством охорони здоров'я України. При виконанні робіт мають бути забезпечені заходи щодо радіаційної безпеки працюючих та запобігання перенесенню радіоактивного забруднення на суміжні території.

8.68. Проведення робіт цивільного та промислового будівництва дозволяється тільки після попередньої дезактивації території до контрольних рівнів з передачею очищеної території за актом генпідрядчику. Підрядчик у процесі будівництва повинен забезпечити заходи щодо запобігання повторному радіоактивному забрудненню

території та об'єктів, що будуються. Державне приймання закінчених об'єктів здійснюється тільки після проведення на них дозиметричного контролю.

8.69. При розміщенні всіх видів будівництва на територіях, які зазнали радіоактивного забруднення в результаті аварії на ЧАЕС, необхідно враховувати зони та правовий режим їх використання відповідно до Закону України "Про правовий режим території, що зазнала радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи" ([791a-12](#)):

- зона відчуження - територія повної евакуації населення в 1986 р.;

- зона безумовного відселення - територія, що зазнала забруднення довгоживучими радіонуклідами, з щільністю забруднення ґрунту вищою від доаварійного рівня (ізотопами цезію від 15,0 Ки/км² та вище, або стронцію - 90 від 3,0 Ки/км² та вище, або плутонію від 0,1 Ки/км² та вище), де розрахункова еквівалентна доза опромінення людини з урахуванням коефіцієнтів міграції радіонуклідів за харчовими ланцюгами може перевищувати 5,0 мЗв/рік понад дозу, яку вона отримала в доаварійний період;

- зона гарантованого добровільного відселення - територія з щільністю забруднення ґрунту вищою від доаварійного рівня (ізотопами цезію від 5,0 до 15,0 Ки/км², або стронцію-90 від 0,15 до 3,0 Ки/км², або плутонію від 0,01 до 0,1 Ки/км²), де розрахункова еквівалентна доза опромінення людини з урахуванням коефіцієнтів міграції радіонуклідів за харчовими ланцюгами може перевищувати 1,0 мЗв/рік понад дозу, яку вона отримала в доаварійний період;

- зона посиленого радіоекологічного контролю - територія з щільністю забруднення ґрунту вищою від доаварійного рівня (ізотопами цезію від 1,0 до 5,0 Ки/км², або стронцію-90 від 0,02 до 0,15 Ки/км², або плутонію до 0,01 Ки/км²) за умови, що розрахункова еквівалентна доза опромінення людини з урахуванням коефіцієнтів міграції радіонуклідів та інших факторів не повинна перевищувати 1,0 мЗв/рік понад дозу, яку вона отримала в доаварійний період.

8.70. Розподіл території на зони проводиться відповідно до даних дозиметричної паспортизації населених пунктів, що зазнали радіоактивного забруднення внаслідок аварії на ЧАЕС. Дозиметричний паспорт населеного пункту повинен щорічно уточнюватися Українським науковим центром радіаційної медицини МОЗ і НАН України.

8.71. Планування та забудова міських та сільських поселень на територіях, що постраждали від аварії на ЧАЕС, повинні здійснюватись на основі комплексного вирішення питань функціонального зонування території, розселення з урахуванням переселення мешканців із зон радіоактивного забруднення та господарського використання забруднених територій, необхідних змін в структурі народногосподарського комплексу, інженерної інфраструктури, благоустрою населених пунктів, організації короткочасного та тривалого відпочинку.

8.72. У зонах гарантованого добровільного відселення та посиленого радіоекологічного контролю необхідно передбачати такі заходи:

- заборону будівництва нових та розширення діючих підприємств, що безпосередньо не пов'язані із забезпеченням радіоекологічного, соціального захисту населення, умов його життя та праці, а також підприємств, які погіршують радіоекологічну ситуацію;

- виведення із експлуатації або перепрофілювання підприємств I та II класу санітарної небезпеки;

- переведення всіх теплоенергетичних та опалювальних установок (промислові, комунальні ТЕС та котельні, опалювальне обладнання в житлових будинках) на природний газ; в умовах підвищеної радіоактивності використання в малоповерховому та індивідуальному житловому фонді вугілля, брикетів, дров, торфу

небажане (через значні викиди в атмосферу канцерогенних вуглеводнів при їх спалюванні); використання дров та торфобрикетів можливе після встановлення регіонального контрольного рівня вмісту радіонуклідів;

- заборону будівництва санаторіїв, баз, будинків відпочинку, таборів літнього відпочинку дітей та інших закладів тривалого відпочинку;

- широкий розвиток мережі культурно-оздоровчих споруд в закритих приміщеннях (басейни, фізкультурно-оздоровчі комплекси, стадіони тощо);

- розвиток систем централізованого водопостачання з повним охопленням міських та сільських поселень і забезпеченням якості питної води, що відповідає діючим стандартам;

- розробку спеціальних заходів по дезактивації радіаційно забруднених територій, збиранню, знезараженню та захороненню радіоактивних відходів;

- використання засобів хімічного захисту рослин (пестицидів, гербіцидів, отрутохімікатів) може бути дозволене за погодженням з установами Мінсільгосппроду та Міністерства охорони здоров'я України.

8.73. Будівельні матеріали, вироби та конструкції, призначені для використання в цивільному, промисловому та шляховому будівництві, повинні відповідати вимогам та нормам Положення про радіоактивний контроль на об'єктах будівництва та підприємствах будіндустрії та будматеріалів України.

Допустимі значення сумарної питомої активності природних радіонуклідів (радію-226, торію-232 та калію-40) в будівельних матеріалах наведені у додатку N 23.

Додаток N 1

до Державних санітарних правил планування та забудови населених пунктів, затверджених наказом Міністерства охорони здоров'я України від 19.06.96 р. N 173

Показники оцінки території для промислово-цивільного будівництва та масового відпочинку населення

Фактори оцінки	Характеристика оцінюваних показників	Території	
		сприятливі	
		для промислово-цивільного будівництва	для масового відпочинку
1	2	3	4

1. Водні ресурси

Середня багаторічна витрата води: об'єм можливого одночасного водовідбору (м3/сек)

>5

>0,2

Запаси підземних вод, модуль експлуатаційних запасів з 1 км2 території (л/сек)

>1,5

>0,5

Характеристика підземних вод за їх захищеністю від забруднення

артезіанські, напірні

міжпластові та безнапірні

	Нахил поверхні в бік водойми (градуси)	<3	3-5
	Забезпеченість поверхневими водами (км від водойми)	<10	<5
2. Інженерно-геологічні	Глибина залягання ґрунтових вод від поверхні (м)	не менше 3	не менше 3
	Імовірність затоплення високими водами (%)	<1	<1
	Середня відстань між гідрографічною мережею, горизонтальне розчленування рельєфу (км)	>5	>1,5
	Ухил поверхні (градуси)	0-10	до 20
	Зсуви	відсутні	відсутні
	Ярова ерозія	яри відсутні або з'являються на невеликій площі глибиною до 3 м	яри відсутні або старі стабілізовані
	Сейсмічність (бали)	0 - 6	
3. Кліматичні	Будівельно-кліматичні райони	II В; III В, В; IV В	II В; III В, В; IV В
	Світло-кліматичні	II, III, IV	II, III, I
4. Висотність	Перевищення відміток рельєфу над рівнем моря (м)	<1500	<2000
5. Ґрунтово-рослинні	Придатність ґрунту для озеленення	без заміни родючого ґрунту	
	Лісистість території (%)	30-60	>40

Продовження таблиці

Фактори оцінки	Характеристика оцінюваних показників	Території	
		обмежено сприятливі	
		для промислово-цивільного будівництва	для масового відпочинку
1	2	5	6

1. Водні ресурси	Середня багаторічна витрата води: об'єм можливого одночасного водовідбору (м3/сек)	1-5	0,05-0,2
------------------	--	-----	----------

	Запаси підземних вод, модуль експлуатаційних запасів з 1 км ² території (л/сек)	0,5-1,5	0,2-0,5
	Характеристика підземних вод за їх захищеністю від забруднення	тріщинувато-карстові, підруслові та ін. з надійними водотривкими горизонтами	
	Нахил поверхні в бік водойми (градуси)	3-5	5-10
	Забезпеченість поверхневими водами (км від водойми)	10-30	5-20
2. Інженерно-геологічні	Глибина залягання ґрунтових вод від поверхні (м)	1-3	1-3
	Імовірність затоплення високими водами (%)	1-4%, шар затоплення менше 2 м	1-10%, шар затоплення менше 1 м
	Середня відстань між гідрографічною мережею, горизонтальне розчленування рельєфу (км)	0,5-5,0	0,3-1,5
	Ухил поверхні (градуси)	10-30	20-30
	Зсуви	дрібні, поверхневі типу опливини	
	Ярова ерозія	яри глибиною до 10 м, слабка інтенсивність росту	
	Сейсмічність (бали)	7 - 8	
3. Кліматичні	Будівельно-кліматичні райони	---	---
	Світло-кліматичні	---	---
4. Висотність	Перевищення відміток рельєфу над рівнем моря (м)	1500-2000	2000-2500
5. Ґрунтово-рослинні	Придатність ґрунту для озеленення	із заміною до 50% родючого ґрунту	
	Лісистість території (%)	10-30 та більше 60	10-40

Продовження таблиці

Фактори оцінки	Характеристика оцінюваних показників	Території	
		несприятливі	
		для промислово-цивільного бу-	для масового відпочинку

		дівництва	
1	2	7	8
1. Водні ресурси	Середня багаторічна витрата води: об'єм можливого одночасного водовідбору (м3/сек)	<1	<0,05
	Запаси підземних вод, модуль експлуатаційних запасів з 1 км2 території (л/сек)	<0,5	<0,2
	Характеристика підземних вод за їх захищеністю від забруднення	грунтові	
	Нахил поверхні в бік водойми (градуси)	>5	>10
	Забезпеченість поверхневими водами (км від водойми)	>30	>20
2. Інженерно-геологічні	Глибина залягання ґрунтових вод від поверхні (м)	<1	<1
	Імовірність затоплення високими водами (%)	>4%, шар затоплення >2 м	>10%, шар затоплення >1 м
	Середня відстань між гідрографічною мережею, горизонтальне розчленування рельєфу (км)	<0,5	<0,3
	Ухил поверхні (градуси)	>30	>30
	Зсуви	крупні, глибокі	
	Ярова ерозія	яри глибиною більше 10 м, значна інтенсивність росту	
	Сейсмічність (бали)	9 та більше	
3. Кліматичні	Будівельно-кліматичні райони	---	---
	Світло-кліматичні	---	---
4. Висотність	Перевищення відміток рельєфу над рівнем моря (м)	>2000	>2500
5. Ґрунтово-рослинні	Придатність ґрунту для озеленення	із заміною від 50 до 100% родючого ґрунту	
	Лісистість території (%)	<10	<10

Примітка: Таблиця складена на підставі "Методических рекомендаций по гигиеническому обоснованию размещения и развития производительных сил на территориях нового освоения и в

промислово розвинутих регіонах".

Додаток N 2

до Державних санітарних правил планування та забудови населених пунктів, затверджених наказом Міністерства охорони здоров'я України від 19.06.96 р. N 173

Критерії оцінки потенціалу забруднення атмосфери за середньорічними значеннями метеорологічних параметрів

Потенціал забруднення атмосфери	Приземні інверсії			Повторюваність (%)		Висота шару перемішування (км)	Тривалість туману (год.)
	повторюваність (%)	потужність (км)	інтенсивність (оС)	швидкість (м/с)	в т.ч. протягом 0-1 м/с		
1. Низький	20-30	0,3-0,4	2-3	10-20	5-10	0,7-0,8	80-350
2. Помірний	30-40	0,4-0,5	3-5	20-30	7-12	0,8-1,0	100-550
3. Підвищений:							
- континентальний	30-45	0,3-0,6	2-6	20-40	3-18	0,7-1,0	100-600
- приморський	30-45	0,3-0,7	2-6	10-30	10-25	0,4-1,1	100-800
4. Високий	40-50	0,3-0,7	3-6	30-60	10-30	0,7-1,6	50-200
5. Дуже високий	40-60	0,3-0,9	3-10	50-70	20-45	0,8-1,6	10-600

Додаток N 3

до Державних санітарних правил планування та забудови населених пунктів, затверджених наказом Міністерства охорони здоров'я України від 19.06.96 р. N 173

Критерії оцінки потенціалу самоочищення водою

Температурний показник самоочищення водою	Середня багаторічна витрата води водою (м ³ /сек)		
	до 50	51-500	більше 500
більше 0,32	знижений	помірний	високий
0,32 - 0,24	низький	знижений	помірний
менше 0,24	низький	низький	знижений

Примітка. Температурний показник потенціалу самоочищення водою розраховується шляхом ділення кількості днів у році з температурою води 16оС та вище на загальну кількість днів у році.

Додаток N 4

до Державних санітарних правил планування та забудови населених пунктів, затверджених наказом Міністерства охорони здоров'я

Санітарна класифікація підприємств, виробництв та споруд і розміри санітарно-захисних зон для них

Хімічні підприємства та виробництва

Клас I. А. Санітарно-захисна зона 3000 м

1. Виробництво білково-вітамінного концентрату (поприну).

Б. Санітарно-захисна зона 1000 м

1. Виробництво зв'язаного азоту (аміаку, азотної кислоти, азотнотукових та інших добрив).
2. Виробництво напівпродуктів аніліно-фарбової промисловості бензольного та ефірного ряду (анілінів, нітробензолу, нітроаніліну, алкіламінолу, хлорбензолу, нітрохлорбензолу, фенолу та ін.) при загальній потужності виробництва понад 1000 т/рік.
3. Виробництво напівпродуктів нафталенового і антраценового ряду (бетанафтолу, аш-кислоти, фенілперикислоти, перикислоти, антрахінону, фталевого ангідриду та ін.) понад 2000 т/рік.
4. Виробництво бромного заліза.
5. Виробництво целюлози і напівцелюлози за кислим сульфатним, бісульфатним або моноссульфатним способами з виготовленням варочних розчинів шляхом спалювання сірки або інших матеріалів, які містять сірку, а також виробництво целюлози сульфатним способом (сульфатцелюлози).
6. Виробництво світильного, водяного та генераторного газів при потужності понад 50000 м³/год.
7. Станції підземної газифікації вугілля.
8. Виробництво їдкого натру та хлору електролітичним способом.
9. Виробництво рідких металів методом хлорування (титано-магнетитове та ін.).
10. Виробництво штучного віскозного волокна та целофану.
11. Виробництво концентрованих мінеральних добрив.
12. Виробництво органічних розчинників та масел (бензолу, толуолу, ксилолу, нафтолу, фенолу, креозолу, антрацену, фенантрєну, акридину, карбозолу).
13. Виробництво миш'яку та його неорганічних сполук.
14. Виробництво нафтового газу в кількості більше 5000 м³/год.
15. Підприємства по переробці нафти (при переробці нафти з вмістом сірки менше 0,5% (вагових) санітарно-захисну зону належить приймати розміром 500 м).
16. Виробництво пікринової кислоти.
17. Виробництво плавикової кислоти, кріоліту, фтористого водню та фтористих солей.
18. Підприємства по переробці кам'яного вугілля.
19. Підприємства по хімічній переробці торфу.
20. Підприємства по переробці горючих сланців.
21. Виробництво ртуті.
22. Виробництво сажі.
23. Виробництво сірчаної кислоти, олеуму та сірчистого газу.
24. Виробництво сірковуглецю.
25. Виробництво соляної кислоти.
26. Виробництво суперфосфату.
27. Виробництво фосфору (жовтого, червоного) та фосфорорганічних сполук (тіофос, карбофос та ін.).
28. Виробництво хлорованих та гідрохлорованих вуглеводнів.
29. Виробництво карбіду кальцію, ацетилену з карбіду кальцію та похідних на основі ацетилену.
30. Виробництво диметилтерефталату.

31. Виробництво волокна "нітрон".
32. Виробництво капролактаму.
33. Виробництво синтетичного етилового спирту сірчаноокислим методом або методом прямої гідратації при наявності упарювання сірчаної кислоти або очистки від сірки.
34. Виробництво штучного каучуку.
35. Виробництво порофорів.
36. Виробництво амінів (монометиламіни, диметиламіни, діетиламіни, триетиламіни та ін.).
37. Виробництво ціаністих солей (калію, натрію, міді та ін.), ціанплаву, диціанаміду, ціанаміду кальцію.
38. Виробництво кислот: аміноенантової, аміноундеканової, амінопеларгонової, тіодивалеріанової та ізофталієвої.
39. Виробництво нітринатрію, гідразину сульфату, гідразин гідрату, сульфату амонію, тіонілхлориду, вуглеамонійних солей та амонію вуглекислого.
40. Виробництво ацетилену із вуглеводневих газів.
41. Виробництво диметилформаїду.
42. Виробництво етилової рідини.
43. Виробництво каталізаторів.
44. Виробництво продуктів та напівпродуктів для синтетичних полімерних матеріалів.
45. Виробництво сірчистих органічних барвників (сірчисто-чорних та ін.).
46. Виробництво синільної кислоти та її похідних (акрилати, діізоціанати та ін.).
47. Виробництво берилію.
48. Виробництво хімічних синтетичних лікарських препаратів.
49. Виробництво синтетичних жирних кислот та виробництво вищих жирних спиртів прямим окисленням киснем.
50. Виробництво меркаптанів та централізовані установки одариування газу меркаптанами із складами одоранту.
51. Калійні комбінати.

Клас II. Санітарно-захисна зона 500 м

1. Виробництво сечовини та тіосечовини.
2. Підприємства по переробці природного нафтового газу.
3. Виробництво ніобію.
4. Виробництво танталу.
5. Виробництво генераторного газу на вугіллі та торфі у кількості 25000-50000 м³/год.
6. Виробництво та переробка природних смол та їх залишків (кам'яновугільного пеку та ін.).
7. Виробництво кальцінованої соди аміачним способом у кількості понад 400000 т/рік.
8. Виробництво синтетичного етилового спирту за сірчаноокислим способом або способом прямої гідратації при відсутності цеху упарювання сірчаної кислоти, а також при відсутності очистки від сірки на заводі при другому способі виробництва.
9. Виробництво аміачної, калієвої, натрієвої та кальцієвої селітри.
10. Виробництво хімічних органічних реактивів.
11. Виробництво пластичних мас із ефірів целюлози.
12. Виробництво корунду.
13. Виробництво хлористого барію з утилізацією сірководню.
14. Виробництво технічного саломасу (з одержанням водню неелектричним способом).
15. Виробництво штучних (мідно-аміачних і ацетатних), а також синтетичних хімічних волокон (капрон, лавсан, хлорин, вінол, анід, енант).
16. Виробництво ультрамарину.
17. Виробництво хромового ангідриду та солей хромової кислоти.

18. Виробництво штучної шкіри із застосуванням летучих органічних розчинників.
19. Виробництво складних ефірів.
20. Виробництво продуктів органічного синтезу (спирту, етилового ефіру та ін.) і нафтових газів при переробці понад 5000 м³/год.
21. Виробництво напівпродуктів аніліно-фарбової промисловості: бензольного ряду та ефірного ряду (анілінів, нітробензолу, нітроаніліну, алкіламінолу, хлорбензолу, нітрохлорбензолу, фенолу та ін.) при сумарній потужності менше 1000 т/рік.
22. Виробництво напівпродуктів нафталенового і антраценового ряду (бетанафтолу, аш-кислоти, фенілперикислоти, перикислоти, антрахінону, фталевого ангідриду та ін.) при сумарній потужності до 2000 т/рік.
23. Виробництво кубових фарбників усіх класів азотолів та азоамінів.
24. Експериментальні заводи аніліно-фарбової промисловості при сумарній потужності до 2000 т/рік і напрацьовуючі виробництва менше 1000 т/рік.
25. Підприємства по виробництву азбестових виробів.
26. Виробництво оцтової кислоти.
27. Виробництво поліетилену та поліпропілену на основі нафтового супутнього газу.
28. Виробництво кормових дріжджів та фурфуролу із деревини і сільськогосподарських відходів способом гідролізу.
29. Виробництво 3,3-ді-(хлорметил)оксоциклобутану, полікарбонату, сополімерів етилену з пропіленом на основі нафтових супутніх газів; полімерів вищих поліолефінів на основі нафтових супутніх газів.
30. Виробництво дьогтю, рідких та летучих погонів з деревини, метилового спирту, оцтової кислоти, скипідару, терпентинних масел, ацетону, креозоту.
31. Виробництво нікотину.
32. Виробництво фенолальдегідних, поліефірних, епоксидних та інших штучних смол в кількості понад 300 т/рік.
33. Виробництво синтетичної камфори ізомеризаційним способом.
34. Виробництво меламіну та ціанурової кислоти.
35. Виробництво полікарбонатів.

Клас III. Санітарно-захисна зона 300 м

1. Виробництво бітуму та інших продуктів із залишків перегону кам'яновугільного дьогтю, нафти, хвої (гудрону, напівгудрону та ін.).
2. Виробництво кальцинованої соди аміачним способом у кількості менше 400000 т/рік.
3. Виробництво каустичного їдкого натру способом Левіга та вапняним.
4. Виробництво мінеральних солей, за винятком солей миш'яку, фосфору, хрому, свинцю, ртуті.
5. Виробництво нафтового газу в кількості від 1000 до 5000 м³/год, а також генераторного газу від 5000 до 25000 м³/год.
6. Виробництво пластичних мас (карболіту, хлорвінілу та ін.).
7. Виробництво фенолальдегідних прес-матеріалів, а також пресованих і намотувальних виробів із паперу та тканин, просочених фенолальдегідними смолами в кількості понад 100 т/рік.
8. Виробництво штучних мінеральних фарб.
9. Підприємства по регенерації гум та каучуку.
10. Виробництво по виготовленню шин, гумових технічних виробів, ебоніту та клеєного взуття, а також гумової суміші для них.
11. Хімічна переробка руд рідких металів для одержання солей сурми, вісмуту, літію та ін.

12. Виробництво тукосумішей.
13. Виробництво вугільних виробів для електропромисловості (щітки, електровуглі та ін.).
14. Виробництво по вулканізації виробів з гуми із застосуванням сірковуглецю.
15. Виробництво ацетальдегіду парофозним способом без застосування металічної ртуті.
16. Виробництво та базисні склади аміачної води.
17. Виробництво полістиролу та сополімерів стиролу.
18. Виробництво кремнійорганічних лаків, рідини і смол.
19. Газорозподільні станції магістральних газопроводів з одоризаційними установками меркаптанами.
20. Виробництво себацінової кислоти.
21. Виробництво вінілацетату, полівінілацетату, полівінілового спирту, полівінілацетатної емульсії, ацеталів та вініфлексу.
22. Виробництво по переробці фторопластів.
23. Виробництво пластифікаторів.
24. Виробництво кормових дріжджів із відходів деревини та сільського господарства (соняшникової лузги, кукурудзяних качанів, соломи та ін.) методом гідролізу.
25. Виробництво ізоактилового спирту, олійного ангідриду, олійної кислоти, пенопласту, вінілтолуолу, полівінілтолуолу, поліуретанів для лиття, поліформальдегіду, регенерації органічних кислот (оцтової, олійної та ін.), формаліну, уротропіну, нентаеритриту, метилпіролідону, полівінілпіролідону, продуктів органічного синтезу (спирту, етилового спирту) із нафтового газу при переробці менше 5000 м³/год.
26. Виробництво лаків (олійного, спиртового, друкарського, для гумової промисловості, ізолюючого та ін.).
27. Виробництво оліфи.
28. Виробництво фенолальдегідних, поліефірних, поліамідних, епоксидних та інших штучних смол у кількості до 300 т/рік.
29. Виробництво карбонілів металів.
30. Виробництво метіоніну.
31. Виробництво антибіотиків біологічним шляхом.

Клас IV. Санітарно-захисна зона 100 м

1. Виробництво паперу із готової целюлози та ганчір'я.
2. Виробництво галаліту та інших білкових пластиків (амінопласти та ін.).
3. Виробництво гліцерину.
4. Виробництво емалей на конденсаційних смолах.
5. Виробництво мила.
6. Виробництво органопрепаратів (див. м'ясокомбінати).
7. Виробництво генераторного газу на вугіллі та торфі у кількості до 5000 м³/год.
8. Хімічна переробка руд рідкісних металів для одержання солей молібдену, вольфраму і кобальту.
9. Виробництво фенолальдегідних прес-матеріалів, а також пресованих і намотувальних виробів із паперу і тканини, просякнутих фенолальдегідними смолами у кількості не більше 100 т/рік.
10. Виробництво технічного саломасу (з одержанням водню електролітичним способом).
11. Виробництва солеварні та солерозмольні.
12. Виробництво фармацевтичних солей калію (хлористого, сірчанокислого і поташу).
13. Виробництво гумового взуття без застосування органічних розчинників і гумових сумішей без застосування сажі.
14. Виробництво туків рідких.
15. Виробництво ваніліну та сахарину.
16. Виробництво нафтового газу в кількості до 1000 м³/год.

17. Виробництво пресувальних матеріалів (фенолформальдегідних, сечовинно- і меламіноформальдегідних, кремнійорганічних та ін.).
18. Виробництво штучної шкіри на основі полівінілхлоридних та інших смол без застосування летких органічних розчинників.
19. Виробництво поліхлорвінілового пластифікату, вініпласту, міпластових сепараторів пінополіуретану, поропластів, склопластів, стиропору.
20. Виробництво алкалоїдів і галенових препаратів.
21. Виробництво мінеральних природних фарб (крейди, охри, мумії та ін.).
22. Виробництво парфюмерії.
23. Виробництво дубильного екстракту.
24. Виробництво виробів із синтетичних смол, полімерних матеріалів та пластичних мас різними методами (пресуванням, екструзією, литтям під тиском, вакуум-формуванням та ін.).
25. Виробництво синтетичних порошкоподібних м'яких засобів.
26. Хімічистка.

Клас V. Санітарно-захисна зона 50 м

1. Виробництво неорганічних реактивів при відсутності хлорних цехів.
2. Виробництво по вулканізації гуми без застосування сірковуглецю.
3. Виробництво вуглекислоти та "сухого льоду".
4. Виробництво штучних перлів.
5. Виробництво виробів із пластичних мас та синтетичних смол (тільки механічна обробка).
6. Виробництво фотохімічне (фотопластинок, кіноплівки та фотопаперу).
7. Виробництво туків вуглекислих.
8. Пункти очистки, промивки та пропарки цистерн (при перевезенні нафти і нафтопродуктів).
9. Виробництво різних видів паперу і картону із привізних напівфабрикатів; виробництво деревної маси та напівцелюлози із застосуванням соди або моносольфіту при одержанні готового моносольфіту і без спалювання відпрацьованих лугів, що містять сірку, та інших матеріалів без застосування рідкого сірчистого газу.
10. Заводи поліграфічних фарб.
11. Виробництво готових лікарських форм.
12. Виробництво стиснутих та скраплених продуктів поділу повітря.

Металургійні, машинобудівні та металообробні підприємства і виробництва

Клас I. Санітарно-захисна зона 1000 м

1. Підприємства по вторинній переробці кольорових металів (міді, свинцю, цинку та ін.) в кількості більше 3000 т/рік.
2. Виробництво по випалюванню коксу.
3. Виробництво по виплавці чавуну при загальному об'ємі доменних печей більш 1500 м³.
4. Комбінат чорної металургії з повним металургійним циклом потужністю більше млн.т/рік чавуну і сталі.
5. Виробництво сталі мартенівським і конверторним способами з цехами по переробці відходів (розмел томашлаку і т.ін.) при випуску основної продукції від 1 млн.т/рік і більше.
6. Виробництво по виплавці кольорових металів безпосередньо із руд і концентратів (в тому числі свинцю, олова, міді, нікелю).
7. Виробництво алюмінію способом електролізу розплавлених солей алюмінію (глинозему).

8. Виробництво по виплавці спецчавунів; виробництво феросплавів.
9. Підприємства по агломеруванню руд чорних та кольорових металів та піритних огарків.
10. Виробництво глинозему (оксиду алюмінію).
11. Виробництво чавунного фасонного лиття в кількості більше 100000 т/рік.

Клас II. Санітарно-захисна зона 500 м

1. Виробництво магнію (всіма способами, крім хлоридного).
2. Виробництво кольорових металів у кількості понад 2000 т/рік.
3. Підприємства по вторинній переробці кольорових металів (міді, свинцю, цинку та ін.) в кількості від 2000 до 3000 т/рік.
4. Виробництво по виплавці чавунів при загальному об'ємі доменних печей від 500 до 1500 м³.
5. Комбінат чорної металургії з повним металургійним циклом потужністю до 1 млн.т/рік чавуну та сталі.
6. Виробництво сталі мартенівським, електроплавильним і конверторним способами з цехами по переробці відходів (розмел томасшлаку та ін.) при випуску основної продукції в кількості до 1 млн.т/рік.
7. Виробництво свинцевих акумуляторів.
8. Виробництво по розмелюванню томасшлаку.
9. Виробництво сурми пірометалургійним способом.
10. Виробництво фасонного чавунного лиття в кількості понад 20000 до 100000 т/рік.
11. Виробництво цинку, міді, нікелю, кобальту методом електролізу водних розчинів.
12. Прокатні цехи (обґрунтування розрахунковим шляхом).

Клас III. Санітарно-захисна зона 300 м

1. Виробництво по збагаченню металів без гарячої обробки.
2. Виробництво кабелю освинцьованого або з гумовою ізоляцією.
3. Виробництво чавунного фасонного лиття в кількості від 10000 до 20000 т/рік.
4. Підприємства по вторинній переробці кольорових металів (міді, свинцю, цинку та ін.) у кількості до 1000 т/рік.
5. Виробництво кольорових металів у кількості від 100 до 2000 т/рік.
6. Виробництво ртуті та приладів з ртуттю (ртутних випрямлювачів, термометрів, ламп та ін.).
7. Виробництво по виплавці чавуну при загальному об'ємі доменних печей менше 500 м³.
8. Виробництво фасонного кольорового лиття під тиском потужністю 10000 т лиття на рік (9500 т лиття під тиском із алюмінієвих сплавів та 500 т лиття із цинкових сплавів).
9. Виробництво металевих електродів (з використанням марганцю).
10. Гальванічні цехи.

Клас IV. Санітарно-захисна зона 100 м

1. Виробництво машин та приладів електротехнічної промисловості (динамомашин, конденсаторів, трансформаторів, прожекторів та ін.) при наявності невеликих ливарних та гарячих цехів.
2. Виробництво голого кабеля.
3. Виробництво котлів.
4. Виробництво металевих електродів.

5. Підприємства металообробної промисловості з чавунним, сталевим (у кількості до 10000 т/рік) та кольоровим (у кількості до 100 т/рік) литтям.

6. Виробництво сурми електролітичним способом.

7. Шрифтоливарні заводи (при можливих викидах свинцю в атмосферу).

Клас V. Санітарно-захисна зона 50 м

1. Підприємства металообробної промисловості з термічною обробкою без ливарень.

2. Виробництво лужних акумуляторів.

3. Шрифтоливарні заводи.

4. Виробництво приладів для електричної промисловості (електроламп, ліхтарів та ін.) при відсутності ливарень та без застосування ртуті.

5. Виробництво твердих сплавів і тугоплавких металів при відсутності цехів хімічної обробки руд.

6. Друкарні.

Підприємства по видобуванню руд та нерудних копалин

Клас I. А. Санітарно-захисна зона 1500 м

1. Кар'єри по видобуванню залізних руд відкритим способом з використанням вибухових засобів.

Б. Санітарно-захисна зона 1000 м

1. Підприємства по видобуванню нафти при викиді сірководню від 0,5 до 1 т/добу, а також із великим вмістом летучих вуглеводнів.

2. Підприємства по видобуванню свинцевих руд, ртуті, миш'яку, марганцю.

3. Підприємства по видобуванню природного газу з комплексом установок очищення газу та станціями дотиску газу, що розміщуються на їх території. { Пункт 3 підрозділу Б Клас I в редакції Наказу Міністерства охорони здоров'я N 362 ([z0908-07](#)) від 02.07.2007 }

Клас II. Санітарно-захисна зона 500 м

1. Підприємства по видобуванню фосфоритів, апатитів, колчеданів без хімічної обробки.

2. Підприємства по видобуванню горючих сланців.

3. Підприємства по видобуванню кам'яного, бурого та іншого вугілля.

4. Підприємства по видобуванню залізних та поліметалічних руд (за винятком свинцевих, ртуті, миш'яку та марганцю) та гірських порід VIII-XI категорій відкритою розробкою без застосування вибухових засобів.

5. Породні відвали вугільних шахт, що експлуатуються; недіючі породні відвали висотою більше 30 м, що піддаються горінню; недіючі породні відвали висотою більше 50 м, що не схильні до горіння.

6. Об'єкти буріння газових параметричних, пошуково-розвідувальних та експлуатаційних свердловин з використанням дизельних двигунів. { Підрозділ Клас II доповнено пунктом 6 згідно з Наказом Міністерства охорони здоров'я N 362 ([z0908-07](#)) від 02.07.2007 }

Клас III. Санітарно-захисна зона 300 м

1. Підприємства по видобуванню нафти при викиді сірководню до 0,5 т/добу з малим вмістом летких вуглеводнів.

2. Підприємства по видобуванню гірських порід VI-VII категорій: доломітів, магнезитів, азбесту, гудронів, асфальту відкритою розробкою.

3. Підприємства по видобуванню металоїдів відкритим способом.

4. Виробництво брикетів з дрібного торфу та вугілля.

5. Підрошахти та збагачувальні фабрики з мокрим процесом збагачування.

6. Недіючі породні відвали вугільних шахт (висотою менше 50 м), що не схильні до горіння.

7. Об'єкти буріння газових параметричних, пошуково-розвідувальних та експлуатаційних свердловин з використанням електроприводів. { Підрозділ Клас III доповнено пунктом 7 згідно з Наказом Міністерства охорони здоров'я N 362 ([z0908-07](#)) від 02.07.2007 }

8. Газові свердловини, що вводяться в експлуатацію, з підключенням до газопроводу. { Підрозділ Клас III доповнено пунктом 8 згідно з Наказом Міністерства охорони здоров'я N 362 ([z0908-07](#)) від 02.07.2007 }

Клас IV. Санітарно-захисна зона 100 м

1. Підприємства по видобуванню кам'яної кухонної солі.

2. Підприємства по видобуванню торфу фрезерним способом.

3. Підприємства по видобуванню руд металів та металоїдів шахтним способом, за винятком свинцевих руд, ртуті, миш'яку та марганцю.

Виробництва будівельної промисловості

Клас I. Санітарно-захисна зона 1000 м

1. Виробництво портландцементу, шлакопортландцементу та пуцоланового цементу в кількості понад 150000 т/рік.

2. Виробництво магнезиту, доломіту та шамоту з випалом в шахтних обертових та інших печах.

3. Виробництво асфальтобетону.

4. Підприємства та будівельні організації, на території яких здійснюється транспортування та розігрівання бітуму.

Клас II. Санітарно-захисна зона 500 м

1. Виробництво гіпсу (алебастру).

2. Виробництво азбесту.

3. Виробництво вапна (вапняні заводи з шахтними та обертовими печами).

4. Виробництво портландцементу, шлакопортландцементу та ін. в кількості до 150000 т/рік.

Клас III. Санітарно-захисна зона 300 м

1. Виробництво штучних наповнювачів (керамзиту та ін.).

2. Виробництво скляної вати та шлакової шерсті.

3. Виробництво місцевих цементів (глиніт цементу, романцементу, гіпсошлакового та ін.) у кількості до 5000 т/рік.

4. Виробництво толю та рубероїду.

Клас IV. Санітарно-захисна зона 100 м

1. Виробництво штучного каміння та бетонних виробів.

2. Елеватори цементів та інших курних будівельних матеріалів.

3. Виробництво будівельних матеріалів із відходів ТЕЦ.

4. Виробництво азбестоцементних виробів.

5. Виробництво полімерних будівельних матеріалів.

6. Виробництво фарфорових та фаянсових виробів.

7. Виробництво червоної та силікатної цегли.
8. Виробництво керамічних та вогнетривких виробів і мергелів.
9. Кам'яноливарні.
10. Виробництво скла.

Клас V. Санітарно-захисна зона 50 м

1. Підприємства по видобуванню каміння безвибуховим способом та підприємства по обробці природного каміння.
2. Виробництво гіпсових виробів.
3. Виробництво камишиту, соломіту, диференту, фіброліту та ін.
4. Виробництво глиняних виробів.

Виробництва по обробці деревини

Клас I. Санітарно-захисна зона 1000 м

1. Лісопромислові господарства (виробництва по хімічній переробці дерева та одержанню деревного вугілля).

Клас II. Санітарно-захисна зона 500 м

1. Виробництво деревного вугілля ретортним способом.

Клас III. Санітарно-захисна зона 300 м

1. Підприємства по консервуванню деревини просочуванням.
2. Виробництво виробів із деревинної шерсті: деревинно-стружкових плит, деревинно-волокнистих плит з використанням синтетичних смол як зв'язуючих.

Клас IV. Санітарно-захисна зона 100 м

1. Виробництво деревинної шерсті.
2. Заводи лісопильні, фанерні та деталей дерев'яних стандартних будівель.
3. Судобудівні верфі для виготовлення дерев'яних суден.
4. Виробництво обозне.
5. Виробництво хвойно-вітамінного борошна, хлорофіло-каротинової пасти, хвойного екстракту.

Клас V. Санітарно-захисна зона 50 м

1. Підприємства столярно-теслярні, меблеві, паркетні та по виготовленню ящиків.
2. Підприємства по консервуванню деревини сольовими та водними розчинами (без солей миш'яку) і суперобмазкою.
3. Виробництво виробів із деревинної шерсті: деревинно-стружкових, деревинно-волокнистих, цементно-фібролітових плит та ін.
4. Виробництво бондарних виробів із готової клепки.
5. Виробництво рогожно-ткацьке.
6. Судобудівельні верфі для виготовлення дерев'яних катерів та човнів.

Текстильні виробництва та виробництва легкої промисловості

Клас I. Санітарно-захисна зона 1000 м

1. Підприємства по первинній обробці бавовни з влаштуванням цехів по обробці насіння ртутно-органічними препаратами.

Клас II. Санітарно-захисна зона 500 м

1. Підприємства по хімічному просочуванню та обробці тканин сірковуглецем.
2. Виробництво штучної шкіри та плівкових матеріалів, клейонки, пластшкіри із застосуванням летких органічних розчинників до 2 т/добу.

Клас III. Санітарно-захисна зона 300 м

1. Підприємства по безперервному просочуванню тканини та паперу олійними, олійно-асфальтовими, бакелітовими та іншими лаками з об'ємом виробництва понад 300 т/рік просоченого матеріалу.
2. Підприємства по первинній обробці рослинного волокна (льону, коноплі, бавовни і кендірю).
3. Підприємства по просочуванню та обробці тканин (дерматину, гранітолю та ін.) хімічними речовинами за винятком сірковуглецю.
4. Підприємства по вибілюванню та фарбувально-апретурні.
5. Виробництво полівінілхлоридних односторонньо армованих плівок та плівок із суміщених полімерів, гуми для низу взуття, регенерату із застосуванням розчинників до 1 т/добу.

Клас IV. Санітарно-захисна зона 100 м

1. Підприємства по безперервному просочуванню тканин та паперу олійними, олійно-асфальтовими, бакелітовими та іншими лаками з обсягом виробництва до 300 т/рік просочуваного матеріалу.
2. Підприємства котонінні.
3. Підприємства коконо-розварювальні та шовко-розмотувальні.
4. Підприємства меланжові.
5. Підприємства конопле-джутокрутильні, канатні, шпигатні, мотузкові та по обробці кінців.
6. Виробництво пряжі та тканин із вовни, бавовни і льону при наявності фарбувальних, відбілювальних та ливарних цехів.
7. Виробництво галантерейно-шкіряного картону з оздобленням полімерами із застосуванням органічних розчинників до 0,5 т/добу та виробництво гуми для низу взуття без застосування летких органічних розчинників.

Клас V. Санітарно-захисна зона 50 м

1. Виробництво пряжі та тканин із бавовни, льону і вовни при відсутності фарбувальних та відбілювальних цехів.
2. Підприємства трикотажні та мереживні.
3. Шовкоткацькі виробництва.
4. Швейні фабрики.
5. Виробництво килимів та штучного каракулю.
6. Виробництво взуттєвих картонів на шкіряному та шкіряно-целюлозному волокні без застосування розчинників.
7. Виробництво взуття.

Виробництво по обробці тваринних продуктів

Клас I. Санітарно-захисна зона 1000 м

1. Заводи клеєварочні, які виготовляють клей із залишків шкіри, польової та звальювальної кістки та інших тваринних відходів та покидьків.
2. Виробництво технічного желатину із польової кістки, що загнила, мездри, залишків шкіри та інших тваринних відходів і покидьків із зберіганням їх на складі та на відкритому повітрі.
3. Утильзаводи по переробці трупів тварин, риб, їх частин та інших тваринних відходів і покидьків (перетворення в жири, корм

для тварин, добрива та ін.).

Клас II. Санітарно-захисна зона 500 м

1. Заводи кістковипалювальні та кісткомельні.
2. Підприємства по розтопленню сала (виробництво технічного сала) в кількості понад 30 т/рік.

Клас III. Санітарно-захисна зона 300 м

1. Підприємства по обробці сирих хутряних шкір тварин та фарбуванню: овчинно-шубні, овчинно-дубильні, хутряні; виробництва замші, сап'яну, лайки та ін. з переробкою відходів.
2. Підприємства по обробці сирих шкір великих тварин: шкіро-сиром'ятні та шкіро-дубильні (виробництво підошовного матеріалу, напіввалу, виростку і опойка) – з переробкою відходів.
3. Підприємства по топленню сала (виробництво технічного сала) у кількості до 30 т/рік.
4. Підприємства по миттю вовни.
5. Склади мокросолоних та необроблених шкір (понад 200 штук).

Клас IV. Санітарно-захисна зона 100 м

1. Виробництво скелетів та наочного приладдя із трупів тварин.
2. Комбікормові заводи (виробництво кормів для тварин з харчових відходів).
3. Виробництво валяльне та повстяне.
4. Виробництво желатину вищого сорту із свіжих незагнивших кісток, з мінімальним строком зберігання на спеціально обладнаних складах з охолодженням.
5. Підприємства по обробці волоса, щетини, пуху, пера, рогів та копит.
6. Виробництва кишково-струнні та кетгутів.

Клас V. Санітарно-захисна зона 50 м

1. Виробництво лакових шкір.
2. Виробництво виробів із вичиненої шкіри.
3. Виробництво щіток із щетини та волоса.
4. Склади мокросолоних шкір (до 200 штук) для тимчасового зберігання (без обробки).
5. Валяльні майстерні.

Виробництво по обробці харчових продуктів та смакових речовин

Клас II. Санітарно-захисна зона 500 м

1. Скотобаза більше 1000 голів приведеної худоби.
2. Войні (великої та дрібної рогатої худоби), м'ясокомбінати та м'ясохолодильні, включаючи бази для передзабійного утримання худоби в межах до тридобового запасу худобосировини.
3. Підприємства по витопленню жиру із морських тварин.
4. Підприємства кишково-миючі.
5. Станції та пункти очистки і промивки вагонів після перевезення худоби (дезопромивочні станції та пункти).

Клас III. Санітарно-захисна зона 300 м

1. Підприємства бурякоцукрові.
2. Заводи кормових антибіотиків.
3. Рибні промисли.
4. Скотобази до 1000 голів приведеної худоби.

5. Цехи по виробництву ферментів із поверхневим способом культивування.

6. Бойні дрібних тварин та птахів.

Клас IV. Санітарно-захисна зона 100 м

1. Млини, крупорушки, зернообдиральні підприємства та комбікормові заводи.

2. Елеватори.

3. Підприємства кавообжарочні.

4. Підприємства сироварні.

5. Виробництва оліємаргарину та маргарину.

6. Виробництва м'ясокопильні.

7. Виробництво харчового спирту.

8. Підприємства рибоконсервні та рибофілейні з утильцехами, рибокOMBінати.

9. Цехи по виробництву ферментів з глибинним способом культивування.

10. Бурякоцукрові заводи без жомосховища.

11. Кукурудзяно-крохмальні, кукурудзяно-патокові заводи.

12. Виробництво альбуміну.

13. Підприємства по переробці овочів (сушіння, соління та квашення).

14. Виробництво декстрину, глюкози та патоки.

15. Виробництво крохмалю.

Клас V. Санітарно-захисна зона 50 м

1. Кондитерські фабрики.

2. Виробництво харчового оцту.

3. Підприємства тютюново-махорочної (тютюново-ферментаційні заводи, тютюнові та сигаретно-махорочні фабрики).

4. Чаєрозважувальні фабрики.

5. Заводи спирто-горілчані.

6. Підприємства олійницькі.

7. Консервні заводи.

8. Овочесховища.

9. Цукрово-рафінадні заводи.

10. Заводи кон'ячного спирту.

11. Пивоварні заводи (без солодівень).

12. Макаронні фабрики.

13. Молочні та маслоробні заводи (тваринні масла).

14. Ковбасні фабрики потужністю понад 3 т за зміну.

15. Хлібзаводи.

16. Фабрики харчові заготівельні.

17. Холодильники місткістю понад 600 т.

18. Заводи первинного виноробства.

19. Винні заводи.

20. Заводи виноградного соку.

21. Заводи фруктових та овочевих соків і безалкогольних напоїв.

22. Підприємства по варінню товарного солоду і виготовленню дріжджів.

23. Рибокопильні заводи.

Санітарно-технічні споруди та установки комунального призначення

1. Для санітарно-технічних споруд та установок комунального призначення санітарно-захисні зони слід встановлювати в залежності від їх санітарної класифікації та потужності.

Клас I. Санітарно-захисна зона 1000 м

1. Поля заорювання і поля асенізації.
2. Утильзаводи для ліквідації трупів тварин і конфіскантів.

Клас II. Санітарно-захисна зона 500 м

1. Скотомогильники із захороненням в ямах.
2. Сміттєспалювальні та сміттєпереробні заводи.
3. Полігони твердих побутових покидьків.
4. Ділянки компостування твердих покидьків та нечистот населеного пункту.

Клас III. Санітарно-захисна зона 300 м

1. Кладовища.
2. Центральні бази по збиранню утильсировини.
3. Скотомогильники з біологічними камерами.
4. Зливні станції.
5. Ділянки для парників, теплиць з використанням сміття.
6. Компостування сміття без гною і фекалій.

Клас IV. Санітарно-захисна зона 100 м

1. Бази районного призначення для збирання утильсировини.
2. Механізовані транспортні парки по очищенню міст.
3. Сміттєперевантажувальні станції.
4. Склади тимчасового зберігання утильсировини без її переробки.
5. Підприємства по обслуговуванню автомобілів (вантажні автомобілі, а також автобуси міського транспорту).
6. Автогазонаповнювальні компресорні станції.

Клас V. Санітарно-захисна зона 50 м

1. Підприємства по обслуговуванню автомобілів (легкові автомобілі, крім тих, що належать громадянам, і автобуси, крім автобусів міського транспорту).

Додаток N 5
до Державних санітарних правил
планування та забудови населених
пунктів, затверджених наказом
Міністерства охорони здоров'я
України від 19.06.96 р. N 173

Розміри санітарно-захисних зон від сільськогосподарських підприємств до житлової забудови та прирівняних до неї об'єктів

Назва комплексу, підприємства та окремих об'єктів	Розмір санітарно-захисної зони, м
---	-----------------------------------

1. Рослинницькі

1. Культивацийні: теплиці та парники при обігріванні електроенергією, парю або водою	Не нормується
теплиці та парники на біологічному обігріванні на гною	100
на смітті	300
2. Рільничі: польові стани тракторно-рільничих бригад	100
стаціонарні зерноочисні та сушильні пункти	100
криті токи	100
3. Садівницькі та виноградницькі:	

стани садово-виноградницьких бригад	50
пункти сортування та пакування готової продукції	50

2. Тваринницькі

Великої рогатої худоби:

а) великі підприємства промислового типу з поголів'ям більше 5000 голів	1000
б) державні та колективні підприємства по вирощуванню відгодівельного та ремонтного молодняка з поголів'ям:	
до 1000 голів	200
до 3000 голів	300
до 5000 голів	500
в) ферми молочного та м'ясного напрямку в державних та колективних підприємствах з поголів'ям корів:	
до 400 голів	200
до 600 голів	250
більше 600 голів	300
г) ферми в селянських (фермерських) господарствах з загальним поголів'ям тварин:	
до 10 голів	15*

* Але не менше протипожежної відстані

до 20 голів	25
до 40 голів	50
до 60 голів	75
до 100 голів	100
до 150 голів	150

Свинарські:

а) ферми в селянських (фермерських) господарствах:	
на 15 голів	25
на 30 голів	50
на 50 голів	75
на 75 голів	100
на 100 голів	150
на 150 голів	300
на 200 голів	400
б) свинофабрики та свиноферми в державних та колективних підприємствах:	
до 12 тис. голів на рік	500
на 12 тис. та на 24 тис. голів на рік	1500
на 54 тис. голів на рік і більше	2000

Вівчарські:

а) вівцеферми в селянських (фермерських) господарствах:	
на 50 голів	25
на 75 голів	50
на 100 голів	75
на 150 голів	100
на 200 голів	150
на 400 голів	200
від 400 до 1000 голів	300
б) вівцеферми в державних та колективних підприємствах на 500 голів і більше	300

Кролівничі:

кролеферми:	
на 150 голів	25

на 300 голів	50
на 400 голів	75
більше 400 голів	100
Конярські	100
Звіривницькі	300
Бджільницькі	300
Птахівничі:	
а) ферми в селянських (фермерських) господарствах:	
на 100 голів	25
на 200 голів	50
на 300 голів	100
на 500 голів	150
на 750 голів	200
від 750 до 100 тис. курей-несучок	300
б) птахофабрики (в державних та колективних підприємствах):	
до 100 тис. курей-несучок та до 1 млн. бройлерів на рік	300
більше 100 тис. до 400 тис. курей-несучок та більше 1 млн. до 3 млн. бройлерів на рік, а також племінні господарства та репродуктори	1000
більше 400 тис. курей-несучок та більше 3 млн. бройлерів на рік	1200

3. По переробці та зберіганню сільськогосподарської продукції

По переробці продукції рослинництва, продовольчого та фуражного зерна, насіння зернових та олійних культур, трав без відділення протруювання	100
Те саме, з відділенням протруювання	200
Овочів (сушіння, засолювання, квашення)	100
По виробництву крохмалю	100
По первинній обробці рослинного волокна (льону, коноплі)	300
Цукрові заводи з жомосковищами	300
Цукрові заводи без жомосковищ	100
Кукурудзяно-крохмальні, кукурудзяно-патокові заводи	100
Олійні (рослинного масла)	50
Заводи первинного виробництва вина	50
Заводи виноградного соку	50
Заводи фруктових та овочевих соків та безалкогольних напоїв	50
Заводи по виробництву харчового спирту	100
Пивоварені заводи (без солодовників)	50
Заводи варіння солоду та виготовлення дріжджів	50
Хлібозаводи, консервні заводи	50
По переробці продукції тваринництва, птахівництва та інших видів продукції:	
по первинній переробці молока	Не нормується*

* Але не менше протипожежної відстані

молоко- та маслозаводи	50
варіння сиру, виробництво маргарину, м'ясокоптивні, рибоконсервні та рибофілейні комбінати	100
ковбасні цехи продуктивністю понад 3 т за зміну, у тому числі з м'ясокоптивними	50

харчові фабрики, заготівельні, рибокоптильні заводи	50
скотобази понад 1000 приведених голів	500
скотобази до 1000 приведених голів	300
бойні ВРХ, невеликої рогатої худоби, м'ясокомбінації, м'ясохолодобоїні	500
бойні невеликих тварин та птиці	300
підприємства миття вовни, обробки волосся, щетини, пуху, пера, рогів та копит	100
<hr/>	
По виробництву кормів:	
млини, крупорушки, зернообдирні підприємства	100
утильзаводи по переробці трупів тварин, риби, птиці та їх відходів	1000

4. По виробничо-технічному обслуговуванню сільськогосподарських підприємств

Матеріально-технічне забезпечення:

гаражі та підприємства по ремонту, технічному обслуговуванню та зберіганню сільськогосподарських машин та автомобілів при числі двигунів до 100 одиниць	100
підприємства по добуванню каменя безвибуховим методом та обробка каменя, виготовлення гіпсових виробів, комишиту, соломіту, фіброліту	100
виготовлення глиняних виробів, столярно-теслярські, меблеві підприємства	50
виробництво з відходів деревини деревностружкових, деревноволокнистих та цементно-фібролітових плит з використанням фенолформальдегідних смол	300
без використання фенолформальдегідних смол	100
біоенергетичні підприємства по переробці відходів птахоферм до 100 т/добу	300
виробництво бондарських виробів	50
будівельні двори	50
<hr/>	
Зооветеринарне обслуговування:	
ветеринарно-лікувальні заклади	200
скотомогильники з похованням в ямах	500
скотомогильники з біологічними камерами	300
ділянки компостування твердих покидьків та нечистот населених місць (центральні)	500

Примітка: Розмір санітарно-захисної зони для різних тваринницьких ферм встановлюється безпосередньо від межі території, на якій розташовані будівлі та споруди для утримання тварин.

Додаток N 6
до Державних санітарних правил
планування та забудови населених
пунктів, затверджених наказом
Міністерства охорони здоров'я
України від 19.06.96 р. N 173

Розміри санітарно-захисних зон для складів та овочесховищ

	Розмір сані-
Види складів	тарно-захис-
	ної зони, м

Склади зберігання сільськогосподарської продукції:	
зерна, овочів, фруктів, картоплі	50
грубих кормів, необмолоченого хліба та рослинного волокна	100
елеватори	100
холодильники місткістю понад 600 т	50
мокросолених шкір без обробки для тимчасового зберігання (до 200 шт.)	50
мокросолених необроблених шкір (понад 200 шт.)	300
склади тимчасового зберігання утильсировини без її переробки	100
<hr/>	
Видаткові та базисні склади кам'яного вугілля, торфу, дров, легкозаймистих та паливних рідин	100
<hr/>	
Склади тимчасового зберігання вторинної сировини неорганічного походження без її переробки	100
Склади утильсировини, зберігання кісток без їх переробки	300
Промтоварні та продовольчі торгово-розподільні склади	50
Льодосховища місткістю 5 тис.м2 та менше	50
Льодосховища місткістю більше 5 тис.м2	100
Міські базові елеватори цементу	300

Додаток N 7
до Державних санітарних правил
планування та забудови населених
пунктів, затверджених наказом
Міністерства охорони здоров'я
України від 19.06.96 р. N 173

**Розміри санітарно-захисних зон для складів
сильнодіючих отруйних речовин**

Види складів	Розмір санітарно-захисної зони, м
1. Базисні склади СДОР	1000
2. Витратні склади СДОР	300
3. Склади хлору:	
у стаціонарних емкостях (цистернах, танках)	300
у контейнерах та балонах	100

Додаток N 8
до Державних санітарних правил
планування та забудови населених
пунктів, затверджених наказом
Міністерства охорони здоров'я
України від 19.06.96 р. N 173

**Розміри санітарно-захисних зон від складів зберігання
отрутохімікатів та мінеральних добрив до житлової
збудови та водоймищ**

Пестициди, що зберігаються	Розміри санітарно-захисних зон, м						
	200	300	400	500	600	700	1000
	Допустимі кількості пестицидів та мінеральних добрив, т						

Отрутохімікати (пестициди)	до 20	21-50	51-100	101- -300	301- -400	401- -500	>500
Мінеральні добрива I типу	-- 	до 50	51-100	101- -300	301- -400	401- -500	>500
Мінеральні добрива II типу	-- 	-- 	до 200	201- -400	401- -600	601- -800	>800
Мінеральні добрива III типу	-- 	до 100	101- -500	501- -1000	1001- -2000	2001- -3000	>3000
Мінеральні добрива IV типу	до 500	501- -1000	1001- -2000	2001- -4000	4001- -8000	8001- -10000	>10000

- Примітки: 1. До I типу добрив відносяться: хлористий амоній, аміак водний, аміак рідкий, аміакати, вуглеаміакати, цианомід калію, сульфат амонію, сульфат амонію-натрію;
до II типу - калієва селітра, аміачна селітра, вапняно-аміачна селітра, натрієва селітра, кальцієва селітра;
до III типу - фосфоритна мука, кісткова мука, преципітат, нітрофоска, діамоній фосфат, томасшлак, суперфосфат простий порошковий, калійна сіль, сульфат калію, калімагnezія, калімаг, хлористий калій-електроліт, крейда мелена, вапняна мука (порошок), нітрофос, термофос;
до IV типу відносяться - вапняна мука (сирого помелу), ЖКУ, карбомід, суперфосфат простий гранульований, суперфосфат двійчастий гранульований, нітроамофоска, нітроамофос, амофос, амофоска, каїніт, хлористий калій.
2. При зберіганні на одному майданчику отрутохімікатів та мінеральних добрив, а також добрив різних типів санітарно-захисний розрив встановлюється по переважаючому типу.

Додаток N 9

до Державних санітарних правил планування та забудови населених пунктів, затверджених наказом Міністерства охорони здоров'я України від 19.06.96 р. N 173

Розміри санітарно-захисних зон для споруд зовнішнього транспорту

Найменування споруд	Розриви, м, не менше
1. Залізничний вокзал (від станції та осі останньої колії, об'єктів обслуговування)	100
2. Морські та річні порти:	100
2.1. Від границь районів перевантаження та зберігання вантажів, що пилять	300
3. Автовокзали	100

Примітка. Вказані відстані розглядаються як мінімальні і повинні бути підтверджені розрахунками з урахуванням розмірів вантажообороту, пожежовибухонебезпечності вантажів, що перевозяться, а також допустимих рівнів шуму та вібрації.

Додаток N 10

до Державних санітарних правил планування та забудови населених пунктів, затверджених наказом Міністерства охорони здоров'я

Розриви від наземних, наземно-підземних гаражів, відкритих стоянок легкових автомобілів та станцій технічного обслуговування до житлових будинків і громадських будівель

Будівлі, до яких визначається відстань	Відстань, м, не менше								
	Від гаражів та відкритих стоянок при кількості легкових автомобілів					Від станції технічного обслуговування при кількості постів			
	10 та менше	11-50	51-100	101-300	більше 300	10 та менше	11-30	більше 30	
Житлові будинки, у тому числі торці будинків без вікон	10**	15	25	35	50	15	25	50	
Громадські будівлі	10**	10**	15	25	25	15	20	20	
Загальноосвітні школи та дитячі дошкільні заклади	15	25	25	50	*	50	*	*	
Лікувальні заклади зі стаціонаром	25	50	*	*	*	50	*	*	

* Визначається за погодженням з органами Державного санітарного нагляду.

** Для будівель гаражів III і IV ступенів вогнестійкості відстані слід приймати не менше 12 м.

- Примітки:
- Відстані слід визначати від вікон громадських та житлових будівель та від границь земельних ділянок загальноосвітніх шкіл, дитячих дошкільних закладів та лікувальних закладів зі стаціонаром до стін гаража або меж відкритої стоянки.
  - Відстань від секційних житлових будинків до відкритих майданчиків місткістю 101-300 машин, розмічених уздовж продольних фасадів, слід приймати не менше 50 м.
  - Для гаражів I-II ступенів вогнестійкості вказані в таблиці відстані дозволяється скорочувати на 25% у разі відсутності в гаражах вікон, які відчиняються, а також в'їздів, орієнтованих у бік житлових та громадських будівель.
  - Для гаражів місткістю більше 10 машин вказані в таблиці відстані допускається приймати по інтерполяції.

Додаток N 11

до Державних санітарних правил планування та забудови населених пунктів, затверджених наказом Міністерства охорони здоров'я України від 19.06.96 р. N 173

Гігієнічні вимоги до складу та властивостей води водних об'єктів в пунктах господарсько-питного і культурно-побутового водокористування

Категорія водокористування	Для централізованого або нецентралізованого господарсько-питного водопостачання, а також для	
	Для купання, спорту та відпочинку населення, а також водоймищ в межах на-	
Показники складу		

Води водного\ об'єкта	водопостачання харчових підприємств	селених пунктів
1	2	3
Суспензовані речовини	Вміст суспензованих речовин не повинен збільшуватись більш ніж на <div style="display: flex; justify-content: space-around;"> 0,25 мг/дм³ 0,75 мг/дм³ </div> Для водоймищ, які містять у межинь понад 30 мг/дм ³ природних мінеральних речовин, допускається збільшення суспензованих речовин у воді в межах 5%. Суспензії із швидкістю випадання понад 0,4 мм/сек для проточних водоймищ та понад 0,2 мм/сек для водосховищ до спускання забороняються.	
Плаваючі домішки (речовини)	На поверхні водоймища не повинні виявлятися плаваючі плівки, плями мінеральних масел та скупчення інших домішок.	
Запахи	Вода не повинна набувати невластивих їй запахів інтенсивністю більше I бала, які виявляються: <div style="display: flex; justify-content: space-around;"> безпосередньо або при наступному хлоруванні, або інших засобах обробки безпосередньо </div>	
Забарвлення	Не повинно виявлятися у стовпчику: <div style="display: flex; justify-content: space-around;"> 20 см 10 см </div>	
Температура	Літня температура води в результаті спуску стічних вод не повинна підвищуватись вище, ніж на 3оС у порівнянні з середньомісячною температурою самого жаркого місяця року за останні 10 років.	
Водневий показник (рН)	Не повинен виходити за межі 6,5 - 8,5.	
Мінеральний склад	Не повинен перевищувати за сухим залишком 1000 мг/дм ³ , у тому числі хлоридів - 350 мг/дм ³ , сульфатів - 500 мг/дм ³ .	
Розчинений кисень	Не повинен бути менше 4 мг/дм ³ в будь-який період року в пробі, відібраній до 12 години дня.	
БПК повне (біохімічна потреба в кисні)	Не повинно перевищувати при 20оС: <div style="display: flex; justify-content: space-around;"> 3 мг O₂/дм³ 6 мг O₂/дм³ </div>	
Хімічне споживання кисню (ХСК)	Не повинно перевищувати: <div style="display: flex; justify-content: space-around;"> 15 мг O₂/дм³ 30 мг O₂/дм³ </div>	
Збудники захворювань	Вода не повинна містити збудників захворювань.	
Лактозопозитивні кишкові палички (ЛКП)	Не більше 10000 в дм ³	Не більше 5000 в дм ³

Коліфаги (у бляшко- Не більше 100 в дмЗ Не більше 100 в дмЗ
утворюваних одини-
цях)

Життєздатні яйця
гельмінтів (аска-
рид, волосоголов-
ців, токсакар, фас-
ціол), онкосфери
теніїд та життє-
здатні цисти пато-
генних кишкових
найпростіших

Не повинні міститися в 1 дмЗ.

Хімічні речовини Не повинні міститися в концентраціях, що пе-
ревищують ГДК або ОДР.

Додаток N 12
до Державних санітарних правил
планування та забудови населених
пунктів, затверджених наказом
Міністерства охорони здоров'я
України від 19.06.96 р. N 173

**Розміри санітарно-захисних зон для очисних споруд
господарсько-побутової каналізації**

N п/п	Найменування споруд	Санітарно-захисна зона (м)			
		при розрахунковій продуктив- ності споруд, тис.м3/добу			
		до 0,2	більше 0,2 до 15	більше 5 до 150	більше 150 до 280

1. Споруди механічної та біологіч- ної очистки з муловими майдан- чиками для зброджених осадів, а також окремо розташовані мулові майданчики	150	200	400	500
2. Споруди механічної та біологіч- ної очистки з термомеханічною обробкою осадів в закритих при- міщеннях	100	150	300	400
3. Поля фільтрації	200	300	500	---
4. Землеробські поля зрошення	150	200	400	---
5. Біологічні ставки	200	200	300	300
6. Насосні станції	15	20	20	30

Примітка. Санітарно-захисні зони каналізаційних очисних споруд продуктивністю більше 280 тис.м3/добу встановлюються по узгодженню з органами державного санітарного нагляду на підставі розрахунків розсіювання погано пахнучих газів, місцезрошення об'єктів, рози вітрів та інших факторів.

Додаток N 13
до Державних санітарних правил
планування та забудови населених
пунктів, затверджених наказом
Міністерства охорони здоров'я
України від 19.06.96 р. N 173

Вимоги до водоохоронних зон водних об'єктів

1. Вздовж річок, морів та навколо озер, водосховищ та інших водойм встановлюються водоохоронні зони, зовнішні межі яких визначаються за спеціально розробленими проектами.

На території водоохоронних зон забороняється:

- 1) використання стійких та сильнодіючих пестицидів;
- 2) влаштування кладовищ, скотомогильників, звалищ, полів фільтрації;
- 3) скидання неочищених стічних вод, використовуючи рельєф місцевості (балки, пониззя, кар'єри тощо), а також потічки.

2. В межах водоохоронних зон виділяються земельні ділянки під прибережні захисні смуги.

Прибережна захисна смуга встановлюється по обидва береги річок та навколо водойм вздовж урізу води (в меженний період) шириною:

- для великих річок, водосховищ на них та озер - 100 м;
- для середніх річок, водосховищ на них, а також ставків площею понад 3 гектари - 50 м;
- для малих річок, струмків і потічків, а також ставків площею менше 3 гектарів - 25 м.

У прибережних захисних смугах забороняється:

- 1) розорювання земель (крім підготовки ґрунту для залуження і заліснення), а також садівництво та городництво;
- 2) зберігання та застосування пестицидів і добрив;
- 3) влаштування літніх таборів для худоби;
- 4) будівництво будь-яких споруд (крім гідротехнічних, гідрометричних та лінійних), у тому числі баз відпочинку, дач, гаражів та стоянок автомобілів;
- 5) миття та обслуговування транспортних засобів і техніки;
- 6) влаштування звалищ сміття, гноєсховищ, накопичувачів рідких і твердих відходів виробництва, кладовищ, скотомогильників, полів фільтрації тощо.

Уздовж морів та навколо морських заток і лиманів виділяється прибережна захисна смуга шириною не менше двох кілометрів від урізу води. Вона може використовуватись для будівництва санаторіїв та інших лікувально-оздоровчих закладів з обов'язковим централізованим водопостачанням і каналізацією.

Додаток N 14

до Державних санітарних правил планування та забудови населених пунктів, затверджених наказом Міністерства охорони здоров'я України від 19.06.96 р. N 173

Санітарно-гігієнічні показники придатності ґрунту ділянки під забудову населеного пункту

N	Показники	Одиниці виміру	Нормативи
п/п	(для шару ґрунту 0-20 см)		
1.	Хімічні токсичні речовини	мг/кг	не більше ГДК, ОДК
2.	Сумарний показник забруднення хімічними речовинами, для яких не встановлено ГДК	безрозмірна величина	до 16
3.	Кишкова паличка	клітин в 1 г ґрунту	1 - 9
4.	Ентерокок	-- " --	1 - 9
5.	Патогенні ентеробактерії	-- " --	відсутність
6.	Ентеровіруси	-- " --	відсутність
7.	Яйця геогельмінтів	екземплярів в	відсутність

Додаток N 15

до Державних санітарних правил
планування та забудови населених
пунктів, затверджених наказом
Міністерства охорони здоров'я
України від 19.06.96 р. N 173

**Мінімальні відстані від системи вилучення, обробки,
зберігання, знезараження та утилізації гною до тваринницьких,
птахівничих приміщень та житлової забудови**

Споруди	Мінімальна відстань, м	
	від приміщень тваринницьких	від житлової забудови птахівничих
1. Обробки рідкого гною на фермах і комплексах по вирощуванню та відгодівлі свиней:		
менше 12 тис. голів на рік	60	500
від 12 до 54 тис. голів на рік	60	1500
2. Обробки рідкого гною великої рогатої худоби при чисельності поголів'я:		
менше 1200 корів	60	300
від 1200 до 2000 голів, до 6000 скотомісць для молодняка	60	500
6000 скотомісць для молодняка та більше	60	1000
3. Термічної обробки посліду птахівничих підприємств:		
до 100 тис. кур-несучок та до 1 млн. бройлерів на рік	200	300
від 100 тис. до 400 тис. кур-несучок та від 1 млн. до 3 млн. бройлерів на рік	200	1000
4. Відкриті сховища посліду	300	500
5. Відкриті сховища (накопичувачі) рідкого гною для ферм та комплексів усіх типорозмірів та напрямків (крім 54 і більше тис. свиней на рік)	60	500-2000
6. Біологічно оброблена рідка фракція гною	60	500
7. Майданчики для карантування підстилкового гною, компосту та твердої фракції	15*	300

* - але не менше протипожежної відстані

- Примітки: 1. Вибір майданчиків під споруди повинен виконуватись згідно з нормативами.
2. Санітарні розриви від закритих гноесховищ до населених пунктів приймаються не менше 50% від відстані до відкритих гноесховищ.
3. Відстань від сховищ та майданчиків карантування підстилкового гною і твердої фракції до молочного блока повинна бути не менше 60 м.
4. Відстань від житлової забудови до відкритих сховищ

(накопичувачів) рідкого гною визначається в залежності від потужності комплексу.

Додаток N 16
до Державних санітарних правил
планування та забудови населених
пунктів, затверджених наказом
Міністерства охорони здоров'я
України від 19.06.96 р. N 173

Допустимі рівні звуку на території житлової забудови

N п/п	Види територій	Допустимі рівні		Час доби
		звуку (дБА)		
		L Аекв.	L Амакс.	
1.	Території, що безпосередньо прилягають до будівель лікарень, санаторіїв	45 35	60 50	вдень вночі
2.	Території, що безпосередньо прилягають до житлових будинків, будівель поліклінік, амбулаторій, будинків відпочинку, пансіонатів, будинків-інтернатів, дитячих дошкільних закладів, шкіл та інших навчальних закладів, бібліотек	55 45	70 60	вдень вночі
3.	Території, що прилягають до будівель готелей та гуртожитків	60 50	75 65	вдень вночі
4.	Майданчики відпочинку на території лікарень та санаторіїв	35	50	вдень
5.	Майданчики відпочинку на території мікрорайонів, груп житлових будинків, будинків відпочинку, пансіонатів, майданчиків дитячих дошкільних закладів, шкіл та інших учбових закладів, будинків-інтернатів	45	60	вдень

Примітка. Еквівалентні та максимальні рівні звуку в дБА для шуму, що створюється засобами автомобільного, залізничного, авіаційного транспорту в 2 м від огорожуваних конструкцій першого ешелону житлових будинків, готелів, гуртожитків, повернутих у бік магістральних вулиць загальноміського значення, залізниць, а також джерел авіаційного шуму, допускається приймати на 10 дБА вище (поправка $L_n + 10$ дБА), вказаних у позиціях 2 та 3.

Додаток N 17
до Державних санітарних правил
планування та забудови населених
пунктів, затверджених наказом
Міністерства охорони здоров'я
України від 19.06.96 р. N 173

Нормативні рівні вібрації в житлових приміщеннях (дБ)

Параметри, що нормуються	Середньгеометричні частоти октавних смуг, Гц						
	2	4	8	16	31,5	63	
Віброшвидкість	79	73	67	67	67	67	

Віброприскорення	25	25	25	31	37	47
Віброзміщення	133	121	109	103	97	91

Додаток N 17а
до Державних санітарних правил
планування та забудови населених
пунктів, затверджених наказом
Міністерства охорони здоров'я
України від 19.06.96 р. N 173

Поправки до нормативних рівнів вібрації в житлових приміщеннях

Фактор, що впливає	Умови	Поправка, дБ
Характер вібрації	постійна	0
	непостійна	-10
Час доби	день з 7.00 до 23.00	+5
	ніч з 23.00 до 7.00	0
Тривалість впливу вібрації в денний час за найбільш інтенсивні 30 хвилин	сумарна тривалість (у %): 56-100	0
	18-56	+5
	6-18	+10
	менше 6	+15

Додаток N 18
до Державних санітарних правил
планування та забудови населених
пунктів, затверджених наказом
Міністерства охорони здоров'я
України від 19.06.96 р. N 173

Зони, які визначають придатність території в околицях аеропорту
до забудови за акустичними умовами при польотах літаків

Період доби	Допустимі рівні звуку в зонах, дБА			
	А	Б	В	Г
День	L Aекв ≤ 60	61 ≤ L Aекв ≤ 65	61 ≤ L Aекв ≤ 65	L Aекв > 65
	L A ≤ 80	81 ≤ L A ≤ 85	81 ≤ L A ≤ 85	L A > 85
Ніч	L Aекв ≤ 50	51 ≤ L Aекв ≤ 55	56 ≤ L Aекв ≤ 60	L Aекв > 60
	L A ≤ 70	71 ≤ L A ≤ 75	76 ≤ L A ≤ 80	L A > 80

Додаток N 19
до Державних санітарних правил
планування та забудови населених
пунктів, затверджених наказом
Міністерства охорони здоров'я
України від 19.06.96 р. N 173

**Можливість та умови будівництва споруд
в зонах обмеження забудови навколо аеропорту**

Призначення будівель	Будівництво будівель а зонах			
	А	Б	В	Г
Житлові будинки, дитячі дошкільні заклади	дозволя- ється	дозволяється з підвищеною забороня- звукоізоляцією зовнішніх еться огорожень, які забезпе- чують зниження шуму,		

Поліклініки	дозволяється в частині зони з рівнями у денний час	дозволяється з підвищеною звукоізоляцією, яка забезпечує /\ L A = 30 дБА	забороняється
	L A екв <=55 дБА без обмеження, L A екв <=56-60 дБА з підвищеною звукоізоляцією (/\ L A=25дБА)		
Школи та інші учбові заклади	дозволяється	дозволяється з підвищеною звукоізоляцією, яка забезпечує /\ L A = 25 дБА	забороняється
Готелі, гуртожитки	дозволяється	дозволяється з підвищеною звукоізоляцією, яка забезпечує /\ L A, дБА 20 25	забороняється
Адміністративні будівлі, проектні та науково-дослідні організації	дозволяється	дозволяється	дозволяється при забезпеченні необхідної звукоізоляції

Додаток N 20

до Державних санітарних правил планування та забудови населених пунктів, затверджених наказом Міністерства охорони здоров'я України від 19.06.96 р. N 173

Гранично допустимі рівні ГПЕ, що створюється двоканальними метеорологічними РЛС (комбіноване випромінювання)

Характеристика ре- жиму	Довжина хвиль в ка- налах, см	ГДР, мкВт/см ² довжина хвилі, см	Швид- кість оберта ння ан- тени, об/хв	Коефіці- єнт пере- ривчато- сті
Співпадаючі діаграми спрямованості антен q ₃ /10=0,4	3,0+-0,45 і 10,0+-1,50	-- 10 25 --	6	240+-15%
Неспівпадаючі діаг- рами спрямованості антени, q _{0,8} /10=0,4 (у максимумі випро- мінювання)	0,8+-0,12 і 10,0+-1,50	50 -- 25 --	6	2000+-15% на хвилі 0,8 см 240+-15% на хвилі 10 см
* Неспівпадаючі ді- аграми спрямованості антени, q ₃ /17<0,04	3,0+-0,45 і 17,0+-2,55	-- 54 -- *	6	240+-15%

Примітка.

*) Контролюється по ГДР, встановленому для ГПЕ, що

створюється трисантиметровим каналом.

Додаток N 21

до Державних санітарних правил планування та забудови населених пунктів, затверджених наказом Міністерства охорони здоров'я України від 19.06.96 р. N 173

Гранично допустимі рівні (ГДР) електромагнітних полів* (безперервне випромінювання амплітудної або кутової модуляції)

* Діапазони, що наведені у додатку, виключають нижню, включають верхню межу частоти.

N ді- апа- зону	Метричний підрозділ діапа- зонів	Частоти	Довжини хвиль	ГДР, В/м
5	Кілометрові хвилі (низькі частоти) - НЧ	30-300 кГц	10-1 км	25
6	Гектометрові хвилі (середні частоти) - СЧ	0,3-3 МГц	1-0,1 км	15
7	Декаметрові хвилі (високі частоти) - ВЧ	3-30 МГц	100-10 м (3 lg)**	
8	Метрові хвилі (дуже високі частоти) - ДВЧ	30-300 МГц	10-1 м	3

** - довжина хвилі в м або ГДР=7,43-3 lgf, де f - частота в МГц.

- Примітки: 1. ГДР, наведені у додатку, не поширюються на радіозасоби, телебачення, які нормуються окремо.
 2. Вимірювання рівнів ЕМП, які створюють засоби радіозв'язку передавального радіоцентру (ПРЦ) цивільної авіації, здійснюється за методикою, викладеною в "Методических указаниях по определению уровней электромагнитного поля средств управления воздушным движением гражданской авиации ВЧ, -ОВЧ, -УВЧ и СВЧ-диапазонов", N 4550-88.
 3. Перерахунок ГДР в залежності від часу опромінення населення не допускається.

Додаток N 22

до Державних санітарних правил планування та забудови населених пунктів, затверджених наказом Міністерства охорони здоров'я України від 19.06.96 р. N 173

Гранично допустимі рівні електромагнітних полів (ЕМП), що створюються радіолокаційними засобами (імпульсивне випромінювання)

Призначення РЛС	N діа- па- зо- ну	Довжи- на хвилі, см	Режим роботи швид- кі- період інтенсивністю обер- тан- ня анте	Відно- шення трива- лості випро- міню- вання до за- галь-	ГДР, мкВт/ см2
			час опромінювання з однопорядковою		

1	2	3	4	5	6	7	8
Метеорологічні РЛС та інші ім подібні за режимом роботи *	11	0,8+- +-0,12	<=6 0	>=10 --	<=0,001 періоду огляду не більше 12 годин на добу	0,5 1	140 10
Оглядові РЛС цивільної авіації та інші ім подібні за режимом роботи	10	3,0+- +-0,60	<=6 0	>=10 --	<=0,004 періоду огляду не більше 12 годин на добу	0,5 1	60 10
	9	10,0+- +-1,50	0	--	не більше 12 годин на добу	0,5	20
	9	10,0+- +-1,50	<=6	>=10	<=0,008 періоду огляду	0,5	40
	9	17,0+- +-2,55	0	--	не більше 12 годин на добу	0,5	24
Берегові, суднові оглядові РЛС та інші ім подібні за режимом роботи	9	10,0+- +-1,50	<=15	>=4	<=0,0063 періоду огляду не більше 12 годин на добу	1	15
	9	23,0+- +-3,45	<=15	>=4	<=0,004 періоду огляду	1	20
	9	35,0+- +-5,25	<=15	>=4	<=0,011 періоду огляду	1	25
	9	10,0+- +-1,50	<=25	>=2,4	<=0,006 періоду огляду не більше 12 годин на добу	1	15
					не більше 6 годин на добу	1	20

Примітка.

* При загальній тривалості роботи радіолокатора, що не перевищує 12 годин на добу.

Додаток N 23

до Державних санітарних правил планування та забудови населених пунктів, затверджених наказом Міністерства охорони здоров'я України від 19.06.96 р. N 173

Допустимі значення сумарної питомої активності природних радіонуклідів в будівельних матеріалах та сфери їх використання

Класи будівельних матеріалів та можлива сфера їх використання	Сумарна питома активність природних радіонуклідів (радію-226, торію-232, калію-40) у будівельних матеріалах, Бк/кг
---	--

I клас

Використовується для усіх видів будівництва

не більше 370

II клас

Використовується для дорожнього та

промислового будівництва у межах території населених пунктів та зон перспективної забудови

370 - 740

III клас

Можуть бути використані в дорожньому будівництві поза населеними пунктами, в межах населених пунктів для будівництва підземних споруд, покритих ґрунтом понад 0,5 м, де виключено перебування людей

740 - 1350

Примітка. При значеннях більших 1350 Бк/кг питання про можливу сферу використання вирішується у кожному конкретному випадку за погодженням з Міністерством охорони здоров'я України.

**Державні санітарні правила планування та
збудови населених пунктів
Міністерство охорони здоров'я України, 1996 р.**

Розроблені:

Головне санітарно-епідеміологічне управління МОЗ України:
В.І.Романенко, А.П.Скрипник.

Український науковий гігієнічний центр:

д.м.н., проф. А.М.Сердюк, д.м.н., проф. О.Г.Волощенко,
д.м.н. І.С.Киреева, к.м.н. І.Г.Чудова, к.м.н. В.В.Станкевич,
к.м.н. К.Д.Фещенко, д.м.н. В.Є.Присяжнюк, д.м.н. |Г.Я.Чегринець|,
к.м.н. М.П.Вашкулат, д.м.н. В.Я.Акименко, д.м.н., проф.
Ю.Д.Думанський, д.м.н. Н.Г.Нікітіна, д.м.н. І.І.Карачов, к.м.н.
В.І.Геець, к.м.н. М.С.Мухарський.

Київський інститут удосконалення лікарів:
к.м.н. С.А.Любченко.

Дніпропетровська обласна санепідстанція:

М.П.Гладкий, В.А.Овчинникова, Г.Г.Голубева, Г.К.Камеко,
В.В.Зайцев, В.Ю.Корнев, В.А.Солом'яна.

Дніпропетровський медичний інститут:
к.м.н., доц. Е.А.Деркачов.

При розробці документа враховані пропозиції спеціалістів обласних та міських санепідстанцій.